

Ks. JERZY MYSZOR, S. AGATA MIREK

LEKSYKON DUCHOWIEŃSTWA REPRESJONOWANEGO W PRL. SUPLEMENT

W latach 2002-2006 wydawnictwo Verbinum wydało trzy tomy *Leksykonu duchowieństwa represjonowanego w PRL 1945-1989. Pomordowani – więzieni – wygnani*, wydawanego zgodnie z zasadami tzw. holenderskiej edycji: w każdym tomie są podane nazwiska od A do Z. W pierwszym tomie leksykonu zamieszczono 274 życiorysów duchownych; w tomie drugim 352 biografie, w trzecim tomie Redakcja zamieściła kolejne 194 hasła oraz kompletne listy sióstr zakonnych wysiedlonych w 1954 r. z Górnego Śląska /Opolszczyzny w ramach Akcji X-2.

W trzech tomach leksykonu zawarto biografie 488 księży diecezjalnych, 156 zakonników i 100 sióstr zakonnych obrządku rzymskokatolickiego oraz 32 księży i 18 sióstr zakonnych obrządku greckokatolickiego. W sumie więc trzy tomy leksykonu zawierają 794 hasła biograficzne.

Wiadomo było od początku prac nad leksykonem, że to nie jest pełna lista. Próba statystycznego, pełnego ujęcia zjawiska represji wobec duchowieństwa (w tym także sióstr oraz braci zakonnych) jest utrudniona z braku odpowiednich badań, gdyż stale odkrywano nowe dokumenty. Sumarycznie, w literaturze przedmiotu przyjmuje się, że do 1953 r. więzionych lub wygnanych z diecezji w Polsce było 12 biskupów, 4 księży rozstrzelanych na podstawie wyroku sądowego, 37 księży zamordowanych, 260 zmarło lub zaginęło, 350 zesłano, ok. 1000 przebywało w aresztach i więzieniach, ok. 1200 usunięto przymusowo z parafii¹. Panuje przekonanie, że w latach 1945-1989 w więzieniach i aresztach zostało umieszczonych ok. 1000 duchownych katolickich².

Otwarcie archiwów Instytutu Pamięci Narodowej z jednej strony zaczęło wypełniać wiele życiorysów nową treścią, dotychczas utajnioną, czy wręcz nieznaną. Wiele ofiar represji do końca życia nie poznało całej prawdy o motywach ich aresztowania, okolicznościach zdrady, całym splocie okoliczności, które sprawiły, że na nich padł los ofiary. Tak było na przykład z misternie plecioną akcją oszczenia bpa Karczmarska i przygotowywanym procesem kard. Stefana Wyszyńskiego.

¹ Dane statystyczne mają tylko walor szacunkowy. Por. Z. Wichrowski, *Męczeństwo Kościoła w Polsce w latach 1945-1953*, w: *Spoleczeństwo – Państwo – Kościół (1945-2000), Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej. Szczecin 15-16 VI 2000*, pod red. A. Kaweckiego, K. Kowalczyka, A. Kubaja, Szczecin 2000, s. 23; R. Gryz, *Władze partyjno-państwowe w Polsce w walce z duchowieństwem 1945-1956*, w: *Represje wobec duchowieństwa Kościołów chrześcijańskich w okresie stalinowskim w krajach byłego bloku wschodniego*, Katowice 2004, s. 127; *Niezłomni. Nigdy przeciw Bogu. Komunistyczna bezpieka wobec biskupów polskich*, pod red. J. Mareckiego i F. Musiała, Warszawa - Kraków 2007, s. 10.

² J. Myszor, *Portret zbiorowy duchowieństwa represjonowanego w PRL 1944/45-1989*, w: *Represje wobec duchowieństwa Kościołów chrześcijańskich w okresie stalinowskim w krajach byłego bloku wschodniego*, pod red. J. Myszora i A. Dziuroka, Katowice 2004, s. 97-107

Tylko czasem w trakcie przesłuchań, jakby mimochodem padały nazwiska, wydarzenia, które mogły nasuwać na myśl trop przewidywanej „kombinacji operacyjnej”, mającej na celu w przyszłości postawienie oskarżenia duchownym stojącym na wyższym szczeblu hierarchii kościelnej.

Problem merytorycznego opracowania haseł biograficznych wynikał szczególnie przy okazji prac nad hasłami duchownych, którzy zginęli w tajemniczych okolicznościach, wskazujących na gwałtowny charakter śmierci.

W opracowaniach pojawia się liczba 37 księży zamordowanych do 1953 r.³ W tej liczbie zawarte są zapewne przypadki tragicznych zgonów księży po wejściu armii sowieckiej na teren Polski. W leksykonie opisano tylko kilka takich duchownych polskiej narodowości, więcej – duchownych narodowości niemieckiej. I nigdy zapewne nie dowiemy się, jak było w rzeczywistości, czy śmierć księży była wynikiem rabunkowego napadu, czy też wynikała z nienawiści do Kościoła i konkretnego księdza.

Jeszcze długo, badając archiwa państwowe, będziemy znajdować nowe nazwiska represjonowanych. Suplement, który prezentujemy, jest tego dowodem. Przedstawiamy badaczom zestaw nazwisk, mniej lub bardziej opracowanych biografów. Autorzy liczą, że suplement spełni z jednej strony rolę dokumentacji, a z drugiej zasygnalizuje ślady represji, które należy w przyszłości wypełnić konkretną treścią.

W trakcie prac nad Leksykonem duchowieństwa represjonowanego wiele osób przesłało Redaktorowi listę z nazwiskami osób represjonowanych, bez podania bliższych szczegółów o ludziach represji. W bibliografii figurują pod odpowiednią nazwą: Lista... Do wykazu dołączono szczątkowe informacje o represjach przedstawicieli innych wyznań niekatolickich.

Wykaz skrótów

AAN	– Archiwum Akt Nowych w Warszawie.
AIPN	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej.
AK	– Armia Krajowa.
BUIAD IPN	– Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów (IPN Katowice).
Dek.	– Dekret.
Dominiczak, Organy bezpieczeństwa	– H. Dominiczak, <i>Organy bezpieczeństwa PRL 1944-1990</i> , „Bellona”, Warszawa 1997.
DzP i DzŻ	– Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza (Londyn).
KK	– Kodeks karny.
KKWP	– Kodeks karny Wojska Polskiego.
KWMO	– Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej.
KWPZPR	– Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partiii Robotniczej.

³ Dane statystyczne mają tylko walor szacunkowy. Por. Z. Wichrowski, *Męczeństwo Kościoła w Polsce w latach 1945-1953*, w: *Spółczesność...*, s. 23; R. Gryz, *Władze partyjno-państwowe w Polsce w walce z duchowieństwem 1945-1956...*, s. 127; *Niezlomni. Nigdy przeciw Bogu...*, s. 10.

- Leksykon duchowieństwa – *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL w latach 1945-1989*, t. 1-3, Warszawa 2002-2006.
- l. – lata
- Lista Gabriela Bartoszewskiego – G. Bartoszewski do Autora z 10 II 2001 r. Zbiory własne.
- Lista Galińskiego – Zastępca Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu do J. Myszora z 15 V 2002 r. Zbiory własne.
- Lista Janusza Stefaniaka – J. Stefaniak, *Księża aresztowani i skazani w świetle materiałów UOP (w latach 1945-1956)*, mps w posiadaniu Redakcji.
- MBP – Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego.
- MKK – *Mały kodeks karny* z 13 VI 1946 r.
- MO – Milicja Obywatelska.
- mps. – maszynopis.
- MRN – Miejska Rada Narodowa.
- NOW – Narodowa Organizacja Wojskowa.
- NSW – Najwyższy Sąd Wojskowy.
- NSZ – Narodowe Siły Zbrojne.
- OKK – Okręgowa Komisja Księży (tzw. Ruch Księży Patriotów).
- PKWN – Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego.
- PRL – Polska Rzeczpospolita Ludowa.
- PUBP – Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego.
- RSW – Rejonowy Sąd Wojskowy.
- SO – Sąd Okręgowy.
- UB – Urząd Bezpieczeństwa.
- UBP – Urząd Bezpieczeństwa Publicznego.
- ur. – urodziny.
- UW – Urząd do spraw Wyznań.
- WiN – Wolność i Niezawisłość.
- WPR – Wojskowa Prokuratura Rejonowa.
- WUBP – Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego.
- Zamiatała – D. Zamiatała, *Caritas. Działalność i likwidacja organizacji 1945-1950*, Lublin 2000.
- ZMP – Związek Młodzieży Polskiej.

Antecki Jerzy – skazany w 1946 r. w ZSRR na 10 lat więzienia (przebywał w obozie pracy).

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Backiel Waclaw – ur. 15 I 1905 r. we wsi Sanniki (gmina Tykocin), syn Jana i Michaliny. W 1934 r. ukończył Seminarium Duchowne w Łomży. Był wikariuszem parafii Dąbrowa Wielka. W l. 1943-1944 był kapłanem NSZ w powiecie Wysokie Mazowieckie. Działal pod pseudonimem „Marceli”. W styczniu 1945 r. został aresztowany przez UBP. Po zwolnieniu ukrywał się i w październiku 1945 r. przedostał się do Niemiec, skąd w 1954 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych. W 1956 r. wrócił do kraju i pracował w Mirosławcu (pow. Wałcz).

Bibliografia: L. Kuśmierczyk, L. Meresta, *Kapłani Narodowych Sił Zbrojnych w latach 1939-1944 ze szczególnym uwzględnieniem Lubelszczyzny*, Warszawa 2000², s. 93,

Bajda Wojciech – ur. 25 I 1916 r. w Kurowie k. Bochni, syn Wojciecha i Katarzyny z domu Rataj, święcenia kapłańskie otrzymał w Tarnowie 31 III 1940 r. Pracował jako wikariusz: Porąbka Uszewska (1940), Łęki Górne (1942), parafia katedralna w Tarnowie (1945). 27 X 1947 r. został mianowany wikariuszem, a następnie proboszczem (od 7 VII 1952) w Tarnowie-Klikowej. Zbudował tam kościół i plebanię. Więziony, brak bliższych szczegółów. Zmarł 4 XII 1997 r., pochowany na cmentarzu parafii Tarnów-Klikowa.

Bibliografia: Lista ks. Marka Łabuza, zbiory własne.

Bakinowski Albin – skazany w 1948 r. na 25 lat więzienia przez władze radzieckie, zwolniony w 1958 r.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Bartecka Wiktoria Maria – Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki), aresztowana 15 X 1966 r. za działalność antypaństwową. Przed aresztowaniem pełniła funkcję sekretarki i pierwszej radnej Prowincji Nyskiej Zgromadzenia Sióstr Elżbietanek. Miała napisać 7 anonimów o wrogiej treści. Pisała je w imieniu robotników, chłopów i młodzieży i wysyłała z różnych stron Polski. W czasie przeprowadzonej rewizji w pokoju Barte-

ckiej oraz w pokoju siostry prowincjalnej znaleziono kilka niewysłanych anonimów i maszynę, na której były pisane. Siostrę Bartecką aresztowano w woj. poznańskim. Na wniosek obrońcy została po pierwszej rozprawie skierowana na obserwację do szpitala psychiatrycznego do Branic.

Bibliografia: AAN, UW, Wydział IV dotyczący zakonów, Telefonogram z Wydziału ds. Wyznań w Opolu do UW w Warszawie, sygn. 133/467, k. 1.

Bednarski Stanisław – został zatrzymany za handel dewocjonaliami w strefie przygranicznej.

Bibliografia: K. Kowalczyk, *W walce o „rząd dusz”*. *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, mps w posiadaniu Autora.

Birecki Szczepan – zamieszkały w miejscowości Dytmarów (pow. Prudnik), aresztowany przez WUBP w Katowicach Wydział V 13 II 1950 r. za prowokacyjne odczytanie listu episkopatu w sprawie Caritasu. Sprawa ww. została przekazana do Prokuratury Sądu Apelacyjnego w Katowicach 6 IV 1950 r.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz z dnia 28 I 1951 r. księży aresztowanych na terenie województwa katowickiego w 1950 r.

Błacha Józef – franciszkanin, brat zakonny w Niepokalanowie. Aresztowany 25 XI 1948 r. Był oskarżony o to, że wraz z innym franciszkaninem – bratem Eugeniuszem Wójcikiem – pomagał o. Mieczysławowi Niebrzydowskiemu w druku i kolportażu ulotek, których treść miała „pozostać tajemnicą wobec władz państwowych i zawierała fałszywe wiadomości, mogące wyrządzić istotną szkodę państwu polskiemu”. Sąd okręgowy w Warszawie na rozprawie 25 I 1949 r. skazał Józefa Błachę na 1 rok i 6 miesięcy więzienia.

Bibliografia: AIPN Warszawa, Departament IV Sprawy Karno – Administracyjne i Sądowe, sygn. 01283/853, mf. V14-26B-4/1; AAN w Warszawie, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287; Trybuna Ludu z dnia 26 I 1949 r.; Patrz: Wójcik Eugeniusz, Niebrzydowski Mieczysław, *Leksykon duchowieństwa*, t. 1, s. 196, 311.

Błachowska Eugenia – zakon Dobrego Pasterza (ewangelicki), ur. 8 VI 1927 r. Przed

aresztowaniem mieszkała we Wrocławiu, pl. Grunwaldzki 7. Przebywała w więzieniu w Fordonie. Skazana z art. 196 Dek. z 16 XI 1945 r. na karę 10 lat więzienia. „Utrzymywała kontakty za pośrednictwem korespondencji z Kaduk Cecylią zamieszkałą we Wrocławiu oraz otrzymywała widzenia z ww. Jako więzień w opinii władz więziennych zachowywała się dosyć dobrze. Interesowała się czytaniem książek i prasy bieżącej. Prace powierzone wykonywała ku zadowoleniu obsługi więziennej. Jeden raz była karana dyscyplinarnie za odmówienie wykonania rozkazu oddziałowej”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz zakonnic przebywających w więzieniu w Fordonie; tamże, Wykaz na 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Blik Józef – aresztowany w 1956 r.

Bibliografia: Dominiczak, Organy bezpieczeństwa, s. 90.

Błaszczak Józef – zamieszkały w Radecznicy, aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie, zwolniony.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego. Patrz proces franciszkanów z Radecznicy: Leksykon duchowieństwa, t. 2, s. 247-248.

Bratek Karol – ur. 11 X 1912 r., zamieszkały przed aresztowaniem w miejscowości Kopicz (gmina Kamyk). Skazany został 25 VI 1949 r. na 3 lata więzienia przez SO w Kielcach za próbę przekupstwa zastępcy przewodniczącego kieleckiej MRN z Dek. 16 art. 293 § 2 KK. Zaproponować miał 30 tys. zł łapówki w zamian za umorzenie zaległych podatków ciężących na zakładzie salezjanów w Częstochowie. Zwrócił się z więzienia do OKK w Katowicach, z pomocą ks. Franciszka Cyronia z pow. częstochowskiego (członka komisji), z prośbą o pomoc. 7 VII 1951 r. został zwolniony warunkowo, z okresem próby na 1 rok i obowiązkiem meldowania się w razie zmiany miejsca zamieszkania. Zwolnienie nastąpiło na mocy uzgodnienia pomiędzy KW PZPR (w Katowicach?) i Departamentem III MBP w celu podniesienia autorytetu katowickiej komisji księży. Prze-

bywał w więzieniu w Raciborzu. „Prowadził korespondencję, odwiedzali go znajomi, pracował w warsztatach więziennych, karany nie był, lecz jest wrogo ustosunkowany do ustroju Polski Ludowej. Koniec kary przewidziany na 10 V 1952”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu Karno-Słedczym w Świdnicy; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; AIPN Warszawa, sygn. IPN 0648/145, t. 1, Fragment sprawozdania WUBP w Katowicach, lipiec 1951. R. Gryz, *Państwo a Kościół w Polsce 1945-1956. Na przykładzie województwa kieleckiego*, Kraków 1999, s. 354-355; D. Wojciechowski, *Kapłani kieleccy więzieni i szykanowani w PRL (1945-1963)*, Kielce 2003, s. 355; Informacje Jacka Żurka, zbiory własne.

Brzeziński Marian, imię zakonne Archaniol – ur. 13 V 1904 r. w Woli Guzowskiej (Żyrardów), syn Jana i Heleny z domu Wrzodak. 24 IX 1923 r. wstąpił do zakonu kapucynów. Studia filozoficzne odbył w l. 1924-1927 w Holandii, a teologiczne w Rzymie na Uniwersytecie Gregoriańskim. Święcenia kapłańskie otrzymał 28 VII 1930 r. w Rzymie. W 1931 r. powrócił do Polski, w zakonie powierzono mu obowiązki dyrektora kleryków i lektora teologii. 27 IV 1941 r. wraz z braćmi z klasztoru warszawskiego został aresztowany i osadzony na Pawiaku, następnie przewieziony do obozu koncentracyjnego w Auschwitz; od 5 VI 1942 r. przebywał w Dachau, gdzie doczekał się wyzwolenia 26 IV 1945 r. przez wojska amerykańskie. 6 V 1946 r. powrócił do Warszawy, gdzie do 5 IX 1947 r. nadal pełnił urząd komisarza. Od września 1947 r. dyrektor kleryków i gwardian klasztoru lubelskiego. Na początku lipca 1949 r. głośna stała się sprawa tzw. cudu lubelskiego, zdecydowanie zwalczanego przez władze komunistyczne. W jedną z niedziel lipca 1949 r., po zakończonej mszy św., o. Brzeziński zaintonował pieśń *Boże coś Polskę*. UB uznało to za prowokację. O. Brzeziński został aresztowany i osadzony w więzieniu śledczym przy ul. Cichej. W czasie śledztwa był poddawany przemocy fizycznej i psychicznej. W areszcie spędził

4 miesiące. 28 XI 1949 r. Prokurator Sądu Apelacyjnego w Lublinie z braku dowodów umorzył śledztwo prowadzone przeciwko o. Archaniolowi z art. 27 i 163 KK. W latach 1955-1958 pełnił urząd powojacją, w latach 1959-1961 gwardiana w Lublinie, a następnie do 1964 r. gwardiana w Rywałdzie Królewskim. Od 1967 r. do końca życia przebywał w klasztorze w Nowym Mieście n. Pilicą. Zm. 29 I 1990 r. Przez dowódcę Armii Krajowej odznaczony Złotym Krzyżem z mieczami.

Bibliografia: G. Bartoszewski, *Archaniol Marian Brzeziński*, w: *W służbie pokoju i dobra*, red. R. Prejs, Warszawa 2002, s. 407-414.

Brzukała (Brząkała) Aleksander – ur. 23 II 1893 r., zamieszkała przed aresztowaniem w miejscowości Wteln (pow. Bydgoszcz), administrator parafii. W czasie śledztwa przebywał w więzieniu w Bydgoszczy, pozostawał do dyspozycji Sądu Apelacyjnego w Bydgoszczy. Oskarżony z art. 2 Dek. z 31 VIII 1944 r. (współpraca z Niemcami). Skazany w 1945 r. na 8 lat więzienia za „współpracę z okupantem”. Otrzymał widzenia z rodziną. W czasie pobytu w więzieniu zachowywał się poprawnie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu Karno-Śledczym w Bydgoszczy z dnia 28 XII 1950 r.; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Buczeluk Eufrozyna – Zakon św. Klary (klaryski), ur. 26 I 1913 r., córka Korneliusza i Marii. Zamieszkała przed aresztowaniem w Krakowie, ul. Grodzka 54. Aresztowana 18 II 1953 r. i osadzona w Krakowie w więzieniu na ul. Montelupich, oskarżona z art. 85 KKWP. Władze więzienne oceniły, iż w więzieniu zachowywała się „względnie”, karana dyscyplinarnie nie była. „W toku przeprowadzonej obserwacji i indywidualnej rozmowy w więzieniu u skazanej nie stwierdzano wrogich wypowiedzi do ustroju Polski Ludowej, jednak w czasie przeprowadzonej indywidualnej rozmowy uwidoczniła się niechęć do ustroju komunistycznego. Zagadnieniami politycznymi skazana się nie interesowała. Do popełnionego przestępstwa się nie przyznała i nie okazywała w wię-

zieniu skruchy, twierdząc, że jest niewinna i niewinnie oskarżona i osadzona w więzieniu. W więzieniu nie była zatrudniona przy żadnej pracy”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz więźniów karno-śledczych i śledczych księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniu w Krakowie Montelupich; tamże, Opinia naczelnika więzienia śledczej Piotroszy Marii o więźniarce z 27 II 1953 r.

Bulla Rozalia – Zgromadzenie Sióstr św. Karola Boromeusza (boromeuszki), ur. 20 VIII 1914 r., córka Józefa. Aresztowana 16 VI 1953 r. przez Powiatową Komendę MO na podstawie sankcji wydanej 12 VI 1953 r. przez Prokuraturę Powiatową w Trzebnicy. Postawiono jej zarzut kupna kradzionej blachy. Przebywała w więzieniu śledczym we Wrocławiu. Z aresztu zwolniona 21 lipca 1953 r. na podstawie Dekretu Łaski Rady Państwa z 21 VII 1953 r. Pozostawała w śledztwie. Przed wyjściem na wolność została wykorzystana operacyjnie przez WUBP we Wrocławiu, co miało duże znaczenie dla rozpracowania domu generalnego, który – według opinii władz – charakteryzował się „dużym nasileniem rewizjonizmu”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-8, Wykaz osób aresztowanych przez Wydział XI WUBP we Wrocławiu za rok 1953 z dnia 22 XI 1953 r.; tamże, sygn. 01283/1065, mf V14 – 52-1/-1, Departament IV, Zakony żeńskie, charakterystyka ogólna zakonów, sprawozdania, plany pracy (1953-1956) w skali krajowej; tamże, sygn. 01283/1199, mf V14-52-1/1. Sprawozdanie z pracy Sekcji II Wydziału II Departamentu XI MBP za lipiec 1953 r.

Burczyński Józef – proboszcz parafii Węgorzewo. Aresztowany przez PUBP w Węgorzewie. Śledztwo z wolnej stopy za udział w kradzieży materiałów budowlanych. Sprawa weszła na wokandę sądową.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 1 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. przez WUBP w Olsztynie.

Bu(a)rda Józef Kazimierz – dominikanin, przed aresztowaniem zamieszkała w Gdańsku, ul. Świętojańska 27. Aresztowany przez WUBP na polecenie Sekcji V Wydziału V. Przebywał w śledztwie w więzieniu Warsza-

wa II, oskarżony o uprawianie wrogiej propagandy, sądzony z Dek. z 5 VIII 1949 r. „Kontaktów z nikim nie utrzymuje, zachowuje się w więzieniu dobrze”. Wyrokiem sądu skazany został na 6 lat pozbawienia wolności.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 31 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r.; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Cesarczyk Stefan, jezuita – ur. 2 IX 1934 r. w Krasnosielcu k. Makowa Mazowieckiego, syn Hieronima i Kazimiery z domu Kosakowska. Do zakonu jezuitów wstąpił 16 VIII 1951 r. w Kaliszu, święcenia kapłańskie otrzymał 25 VI 1965 r. w Warszawie. Po święceniach pracował jako: katecheta w Łodzi (1966-68), duszpasterz akademicki w Gdańsku (1968-70), katecheta w Szczecinie (1971-72) oraz w Warszawie przy ul. Narbutta (1972-73). Od 1973 r. przebywał w Gdyni jako misjonarz ludowy i rekolekcjonista, a następnie kierownik budowy kolegium i kościoła oraz proboszcz parafii. Podczas wzmożonej represji wobec Kościoła został skazany na 12 miesięcy więzienia za rzekomy brak opieki nad chłopcami podczas wakacji, kiedy w Świętej Lipce utonął jeden z chłopców. Karę odbywał w więzieniach w Szczytnie i Olsztynie.

Bibliografia: *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995*, oprac. L. Grzebień SJ przy współpr. zespołu jezuitów, Kraków 1996, s. 86.

Chodaniecki Karol Michał – ur. 18 I 1924 r. w Delejewie (powiat Stanisławów). Do zgromadzenia michalitów wstąpił 15 VI 1945 r. Przebywał w Miejscu Piastowym. Po dwóch latach 15 VIII 1947 r. złożył pierwsze śluby zakonne i został skierowany do pracy jako wychowawca w Markach k. Warszawy. Wówczas w ośrodku tym przebywali wychowankowie, sieroty z okresu wojny. W placówce tej istniała duża grupa chłopców, starszych wiekiem, która nie chciała podporządkować się regulaminowi wychowawczemu. Dokonywali oni licznych kradzieży, organizowali swoje „drugie” ży-

cie wbrew regulaminowi placówki. Grupa starszych wychowanków, sprzeciwiająca się dyscyplinie w ośrodku, postanowiła donieść na swoich wychowawców, iż są przez nich bici. Jednym z oskarżonych był kleryk Michał Chodaniecki. Aresztowano go 18 V 1949 r. wraz z innymi michalitami – ks. Antonim Wiszem i ks. Stanisławem Pągaczem. Po procesie sądowym 18 II 1950 r. został skazany na trzy lata więzienia i na cztery lata utraty praw publicznych. Kleryk Chodaniecki od 18 maja do 29 listopada 1949 r. przebywał w WUBP w Warszawie. Następnie przetrzymywany w warszawskim więzieniu na ul. Rakowieckiej. Podczas pobytu w areszcie 25 VII 1950 r. złożył śluby zakonne na ręce innego aresztowanego michality ks. Antoniego Wisza. Po wyjściu z więzienia 18 V 1952 r. powrócił do Marek do klasztoru michalitów. 18 VII 1952 r. złożył śluby czasowe na okres do 15 VIII 1953 r. Jednak 26 VIII 1952 r. zwrócił się z prośbą o indult sekularyzacji do kardynała Stefana Wyszyńskiego. Uzyskał go 29 IX 1952 r. Po opuszczeniu zgromadzenia w latach 1952-1990 pracował w Przedsiębiorstwie Badań Geofizycznych w Warszawie na Żeraniu. 1 I 1990 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 13 XI 1990 r.

Bibliografia: Archiwum Główne Zgromadzenia św. Michała Archanioła w Markach, *Karta personalna kl. Michała Karola Chodanieckiego*, b. sygn; tamże, Chodaniecki M., *Relacja*, w: J. Boćkowski, *Relacje od osób świeckich*, nr II/2, mps; AIPN Warszawa, *Sentencja wyroku z 18 II 1950 r.*, sygn. IPN 0207/7020; Teczka: Ogólne, *Informacje o członkach Rady Generalnej i innych osobach z 26 I 1952 r.*, sygn. ogólna IPN 01283/1145(nfV14-51M-1), sygn. mik. V14-51M-1/1, Michaelici, opr. ks. Marcin A. Różański.

Chruślik Władysław – aresztowany w związku z akcją skierowaną na początku 1950 r. przeciwko związkowi Caritas.

Bibliografia: Zamiatala, s. 317.

Cieka Franciszek – proboszcz w administracji apostołskiej w Gorzowie, skazany w 1949 r. na 1 rok więzienia.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Cierpka Helena – Zgromadzenie Sióstr św. Józefa (józefitki), ur. 22 VII 1897 r. Zamieszkała przed aresztowaniem w Gliwicach, ul.

Kościuszki 29, zatrudniona w Szpitalu Miejskim jako pielęgniarka. Skazana za przestępstwa z art. 267 § 1 KK na 5 lat więzienia. Przebywała w więzieniu w Grudziądzu. „Otrzymywała korespondencję i wysyłała do Szpitala Miejskiego w Gliwicach do siostry zakonnej Anieli Kopel oraz do szwagra zamieszkałego w Ostrowie Wielkopolskim, ul. Słowackiego 27. Starła się przestrzegać przepisy więzienne, ujemnych zachowań na innych więźniów nie wywierała. Rozkazy przełożonych wykonywała należycie. Dyscyplinarnie karana nie była w czasie odbywania kary. Wrogiego stosunku do Polski Ludowej w czasie odbywania kary w więzieniu nie stwierdzono”. Zwolniona 16 IV 1952 r.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz księży i zakonnic przebywających w Więzieniu Karnym w Grudziądzu z dnia 30 XII 1950 r.; tamże, Wykaz na I I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.; tamże, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-8, Wykaz zwolnionych po wyrokach.

Cieślak Franciszek – ksiądz diecezji tarnowskiej, przesłuchiwany w sprawie toczącej się przeciwko ks. J. Grajnertowi, zakatowany na śmierć przez UB.

Bibliografia: Lista ks. Marka Łabuza, zbiory własne; patrz: proces ks. J. Grajnera, Leksykon duchowieństwa, t. 1, s. 67-71.

Czarniecki (Stefan?) – wikary z Żuromina (diecezja plocka), aresztowany w 1959 r. za przeszkadzanie w pogrzebie przewodniczącego Prezydium MRN, skazany na półtora roku.

Bibliografia: J. Żurek, *Pompa funebris (Troche ploteczek o pogrzebach)*, Biuletyn Instytutu Pamięi Narodowej 10 (21) (2002), s. 47.

Dąbrowska Maria – Zgromadzenie Małych Sióstr Niepokalanego Serca Maryi (honoratki), ur. 14 XI 1897 r., córka Konstantego, zamieszkała w Zawierciu, ul. Korfantego 9. Aresztowana w maju 1952 r. przez PUBP w Zawierciu za nielegalny handel mięsem i paserstwo bawełny kradzionej z ZZPB. Wyrok nieznan.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnic aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.; tamże, sygn. 01283/1065, mf V14-51/52-5, Materiały dotyczące skrytek.

Deszcz Zenon – bernardyn z klasztoru w Łodzi, aresztowany w 1950 r. przez WUBP w Łodzi, Wydział V, pod zarzutem prowokacyjnego uprawiania propagandy wojennej i usiłowanie wywołania paniki. Przekazany do dyspozycji władz sądowych. Zwolniony z braku dowodów winy.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 6 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie Łodzi i woj. łódzkiego; Trybuna Ludu nr 160, 20 VI 1950, s. 2; DzP i DzZ 22 VI 1950.

Dobielska Irmina – Zgromadzenie Sióstr Wspólnej Pracy, zamieszkała w domu zakonnym w Lipnie. Dnia 10 V 1952 r. siłą wyciągnięta z domu w Lipnie i wprowadzona do samochodu milicyjnego, przewieziona do więzienia w Bydgoszczy, ul. Wały Jagiellońskie. Zwolniona po kilku dniach bez wyroku.

Bibliografia: L. Jędrzejczak, *Represje w PRL wobec Zgromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanego Maryi*, Ateneum Kapłańskie 144, 1 (575), styczeń-luty 2005, s. 58. Por. Gabrysiak Franciszka, Leksykon duchowieństwa, t. 2, s. 70.

Doktor Izidor – franciszkanin (?), ur. 9 V 1899 r., przed aresztowaniem zamieszkała w miejscowości Hucisko (pow. konecki). Skazany na 15 lat za przestępstwo z art. 2 Dek. z 31 VIII 1944 r. (współpraca z Niemcami), odbywał karę w więzieniu w Raciborzu, pozostając do dyspozycji Prokuratury Sądu Okręgowego w Radomiu do Nr W. 1445/49, koniec kary przypada na 26 XI 1962 r. W więzieniu był karany dyscyplinarnie i, według opinii władz więzienia, wrogo ustosunkowany do władz ludowych.

Bibliografia: AAN, MBP, Departament Więziennictwa Rejestr, Wykazy więźniów księży i VD 1950; AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-2, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentami Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu w Raciborzu z dnia 15 I 1951 r.; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; tamże, mf V14-26A-1/-7 Wykaz księży i zakonnic odsiadujących karę w poszczególnych jednostkach więziennych woj. opolskiego z 3 III 1953 r.

Dorosz(ż)kiewicz Dymitr – (prawosławny), ur. 27 VI 1905 r., syn Piotra, zamieszkały przed aresztowaniem w Wołominie, ul. Nowa 5. Przebywał w śledztwie w więzieniu w Białymstoku, oskarżony o przestępstwo z artykułu 1 i 4 § 3 Dek. z 31 VIII 1944 r. Skazany na 5 lat więzienia. Utrzymywał w więzieniu korespondencję i widzenia.

Bibliografia: AIPN, Warszawa sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz więźniów księży przebywających w Więzieniu Karno-Słedczym w Białymstoku; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz księży świeckich i zakonnych odsiadujących karę w jednostkach więziennych woj. bydgoskiego z lutego 1953 r.

Dorsz Zofia – Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Dziewicy Niepokalanej (służebniczki dębickie), ur. 15 II 1911 r., zamieszkała w Namysłowie, ul. Oleśnicka 10, księgowa zakładu dla nieletnich epileptyków w Namysłowie. Stała przed sądem apelacyjnym we Wrocławiu najprawdopodobniej 24 I 1950 r. Prokuratorem był dr K. Cincio; na mocy wyroku z 28 I 1950 r. została skazana za przestępstwo z art. 286 § 1 KK na 2 lata więzienia. Uzasadnienie wyroku brzmi: „została uznana winną niedopełnienia obowiązku należytego prowadzenia księgowości, co uniemożliwiło kontrolę i wprowadziło kompletny chaos w rachunkowości zakładu. Pomagała Florczakowi okradać dzieci i państwo”. Przebywała w więzieniu we Wrocławiu. W więzieniu otrzymywała paczki i widzenia, korespondencję prowadziła z rodziną. W ocenie władz więziennych w czasie odbywania kary w więzieniu Wrocław I nie wykazywała poprawy. Była karana dyscyplinarnie za nieprzestrzeganie regulaminu więziennego. Do przelożonych odnosiła się arogancko, była niedyscyplinowana.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz więźniów karnych i śledczych księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniu Wrocław I z dnia 28 XII 1950 r.; tamże, Wykaz na 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach; Trybuna Ludu nr 24 z 24 I 1950; nr 28/29 z 28-29 I 1950.

Drozdowski Benedykt (1914-1988) – karmelita, represjonowany za posiadanie dewiz amerykańskich.

Bibliografia: Lista Gabriela Bartoszewskiego.

Dudziak – aresztowany przez WUBP w Rzeszowie za przynależność do NOW.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Dunko Franciszek – alumn z Seminarium Duchownego we Wrocławiu, skazany w 1953 r. na 2 lata pobytu w obozie pracy za nielegalne przekroczenie granicy.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Dyda Franciszek – wikariusz w Czarnym Potoku (diecezja tarnowska), skazany w 1950 r. na 1 rok więzienia (w zawieszeniu) „za kontakty z bandą «Wiarusa»”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Dylewski Franciszek – w 1952 r. skazany na 13 lat, w opinii UW [1955] proponowany do dalszego odbywania kary.

Bibliografia: AAN, UW, sygn. 44/164, s. 47.

Dyllus Anna – córka Ignacego, zamieszkała przed aresztowaniem w Nowej Wsi Królewskiej (pow. opolski), aresztowana w 1952 r. z art. 3 Dek. z dnia 5 VIII 1949 r., skazana na 12 miesięcy obozu pracy. „[...] jako więźniarka nie okazywała pozytywnego stosunku do Polski Ludowej, w czasie odbywania kary była skryta i mało mówna. Zatrudniona była w więzieniu przy produkcjach masowych, gdzie z powierzonych obowiązków słabo się wywiązywała. Wydane jej rozkazy i polecenia wykonywała opieszale, przepisów regulaminu więziennego starała się przestrzegać. Karana dyscyplinarnie w więzieniu nie była. Wyrok uważała za niesłuszny i skruchy za dokonane przestępstwo nie wykazywała”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz księży i zakonnice odsiadujących karę w poszczególnych jednostkach więziennych województwa opolskiego; tamże. Opinia naczelnika więzienia o więźniarce z 24 II 1953 r.

Dziedzic Czesław – kapłan diecezji chełmińskiej, skazany w 1953 r. na 8 lat więzienia „za przynależność do nielegalnej organi-

zacji BCH [Bataliony Chłopskie]”, prefekt w Toruniu.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Dziubiński Paweł – ur. 11 V 1894 r., zamieszkały przed aresztowaniem w Lublinie, ul. Bernardyńska 5, aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie. Sprawę przejął MBP Departament Śledczy w Warszawie. Osądzony z art. 1§ 1 Dek. z 13 VI 1946 r. o podżeganie do zamachu na Bolesława Bierut. „Żadnych kontaktów poza więzieniem nie utrzymuje. W 1951 r. przebywał w śledztwie w Warszawie, ul. Rakowiecka 37”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz z dnia 27 XII 1950 r. więźniów księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniu w Warszawie, ul. Rakowiecka 37; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Falkowski Stanisław – ur. 19 IV 1916, zamieszkały przed aresztowaniem w Zambrowie, ul. Kościelna, wikariusz parafii w Zambrowie, aresztowany 4 I 1950 r. przez Sekcję V Wydziału V WUBP za wrogie publiczne wystąpienie z ambony, rozpowszechnianie wiadomości mogących zaszkodzić interesom państw ludowego i współpracę z NSZ. Sprawa za wrogie publiczne wystąpienie znalazła się w Sądzie Wojewódzkim, natomiast za współpracę z NSZ, śledztwo prowadzone było przez Wydział Śledczy WUBP w Białymstoku. Sądzony z art. 22 i 29 Dek. PKWN z 31 VIII 1944 r., utrzymywał widzenia i korespondencję. Został skazany na pięć lat więzienia i następnie zmniejszono karę do dwa i pół roku. Po wyjściu z więzienia, od sierpnia 1952 r. pełnił obowiązki wikariusza w parafii Kobylin, a od listopada 1953 r. został proboszczem w parafii Chlebnotki. W 1991 r. przeszedł na emeryturę. W 1990 r. jego wyrok został uznany za nieważny. Zmarł 1 IV 2004 r., pochowany na cmentarzu w Klukowie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. Diecezja Łomżyńska; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz więźniów księży prze-

bywających w Więzieniu Karno-Śledczym w Białymstoku; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; Z. Żbikowski, *Ocalony z paszczy lwa*, Życie nr 181, z 4-5 VIII 2001, s. 16-17.

Fąfara Błażej – ur. I II 1895 r. w Bytomsku (parafia Żegocina), syn Łukasza i Katarzyny z domu Dziedzic. Teologię studiował w Tarnowie i tu 29 VI 1926 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa L. Wałęgi. Po święceniach: wikary od 1 VIII 1926 r. w Chomranicach, od 25 X 1929 r. w Roznowicach, od 19 IX 1935 r. w Domoślavicach, od 29 VIII 1937 r. w Zgórsku, od 18 XII 1937 r. w Lubczy, od 29 VII 1943 r. w Ryglicach, od 13 IX 1945 r. w Luszowicach. Skazany w 1945 r. na 1 rok więzienia „za nielegalne posiadanie broni” i „udział w bandzie AK, pseudonim Wir”. W czasie śledztwa miał się przyznać do zarzuconych mu czynów. Po zwolnieniu z więzienia od 18 VII 1946 r. w Starym Wiśniczu. 20 VIII 1948 r. objął probostwo w Grabnie. 3 VI 1961 r. na skutek konfliktu z wiernymi przeniósł się na probostwo do Sromowiec Niżnych. Zmarł 27 VII 1967 r., pochowany na cmentarzu w Żegocinie.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 2, Tarnów, s. 190.

[Fifar ?] Józef – aresztowany za wroga propagandę i inspiracje w celu rozbicia Spółdzielni Produkcyjnej w Latoszynie, pow. Dębica.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 5 III 1951 r. księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. rzeszowskiego.

Flasiński Franciszek – kleryk seminarium duchownego w Krakowie (?), przebywał na terenie diecezji opolskiej, w 1947 lub 1948 r. został śmiertelnie pobity przez MO.

Bibliografia: Informacja Doroty Kurpiers 7 VII 2005 r., zbiory własne.

Florczak Wincenty – ur. 1 VII 1909 r., przeor konwentu bonifratrów w Namysłowie, skazany w 1950 r. na 7 lat więzienia „za czyny nierządne”; kierownik zakładu dla nieletnich epileptyków w Namysłowie; stanął przed Sądem Apelacyjnym we Wroc-

ławiu. Oskarżał prokurator K. Cincio; wyrok ogłoszono 28 I 1950 r. w czasie zorganizowanej akcji prowadzonej przeciw Związkowi Caritas. Został skazany z art. 246 i 286 § 2 KK na 12 lat więzienia (w innym źródle – 7 lat). W uzasadnieniu wyroku: nie dopełniał powierzonych mu obowiązków, nie dbał o stan sanitarny zakładu dla nieletnich epileptyków, bił chłopców, zamykał do karcerni i ciemnicy (urągających wszelkim zasadom higieny), zmuszał ich do nadmiernej i szkodliwej dla ich zdrowia pracy fizycznej. Także rzekomo dopuścił się (uznano go tu za winnego) gwałtu na niedorozwiniętych umysłowo wychowankach zakładu: T. Stankiewicz, A. Krawczyku, K. Pawłowski, nie mających żadnych możliwości obrony. Także przywłaszczył kwotę 66 tys. złotych, stanowiących własność zakładu (chciał korzyści majątkowych dla siebie i konwentu ojców bonifratrów w Namysłowie), nie dbał o prawidłowe prowadzenie księgowości zakładu, uniemożliwiając kontrolę i ocenę gospodarki. Według Trybuny Ludu w konwencie krakowskim w czasie okupacji miał się wytworzyć podział na uprzywilejowanych volksdeutschów urządzających ciągle orgie i libacje oraz na tych zakonników, którzy nie wyrzekli się polskości i byli wydawani w ręce gestapo albo wegetowali, zębrząc o pożywiecie wśród pacjentów szpitala, którym konwent się opiekował. O. Florczak miał należeć do uprzywilejowanych volksdeutschów i dlatego po wojnie wyjechał z Krakowa do Namysłowa, gdzie został mianowany przeorem konwentu i administratorem zakładu dla nieletnich epileptyków. Od hitlerowców miał zapożyczyć brutalne metody „wychowawcze”, zastosowane w zakładzie w Namysłowie. Przebywał w więzieniu we Wrocławiu „[...] widzenia i paczki otrzymuje od siostry zamieszkałej w Gostyniu. W czasie odbywania kary w więzieniu Wrocław I nie wykazuje żadnej poprawy, za popełnione przestępstwo nie wykazuje skruchy. Zachowuje się pozytywnie w celu zaskarżenia sobie zaufania przełożonych”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; Trybuna Ludu nr 24 z 24 I 1950; nr 28 z 28 I 1950; nr 29 z 29 I 1950. AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 12 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnice aresztowanych w 1950 r. na terenie Wrocławia i woj. wrocław-

skiego; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz z dnia 28 XII 1950 r. więźniów księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniu Wrocław I; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach.

Gadomski Zbigniew (1921-1993) – w 1939 r. wstąpił do seminarium duchownego w Kielcach. Więziony był w Rawiczu, skąd w marcu 1956 r. przewieziono go do Wroniek. Dwukrotnie przebywał w więziennym szpitalu, będąc chorym na żółtaczkę. Przebywał wielokrotnie w karcerze i celach izolacyjnych. W więzieniach sprawował opiekę duszpasterską – spowiadał, odprawiał w celi msze św., udzielał komunii św., w Rawiczu zaopatrzył na śmierć ok. 150 więźniów. Współwięźniom udzielał pomocy materialnej w postaci paczek przesyłanych doń z domu oraz pieniędzy z więziennego konta. Następnie przebywał w więzieniach w Strzelcach Opolskich, Raciborzu (gdzie podczas pracy w księgowości wszczęto przeciwko niemu sprawę za kontakt z osobami spoza więzienia, organizującymi pomoc dla więźniów) i Sztumie. Na prośbę matki ks. Gadomskiego, w jego sprawie interweniował w 1958 r. prymas Wyszyński. W lipcu 1960 r. Rada Państwa zmieniła dożywotni wyrok na 15 lat więzienia. Zwolniony został z więzienia warunkowo 18 XI 1960 r.

Bibliografia: Archiwum Prymasa Polski, teczka „Procesy księży w więzieniu”, sygn. 183. T. Kostewicz, *Tajne duszpasterstwo więzienne. Jeden z najdzielniejszych*, „Czas!”, 1-8 XI 2003, nr 44-45 (702-703), s. L-LII; Informacje Jacka Żurka, zbiory własne; Leksykon duchowieństwa, t. 3, s. 59, 60s. 58-59.

Gajda Bronisław – kapłan diecezji łódzkiej, ur. 24 XII 1907 r., zamieszkały w Łodzi, ul. Ogrodowa 22. Ks. Gajda od połowy 1952 r. był wikariuszem w parafii św. Józefa w Łodzi. Zdaniem organów bezpieczeństwa, wszedł on w skład „grupy przestępczej”, związanej przy parafii św. Józefa na Ogrodowej w Łodzi, która miała podjąć próbę nielegalnego wyjazdu z Polski. W skład grupy, poza ks. Gajdą, mieli wchodzić: ks. Alfons Kowalski z parafii Matki Bożej Dobrej Rady w Zgierzu, ks. Adam Bąkiewicz z parafii w Dobrej, dominikanin z Krakowa – Franciszek Studziński oraz kilka osób świeckich.

5 IV 1950 r. grupa ta została aresztowana na gdańskim lotnisku przez WUBP w Łodzi. Zostali zatrzymani pod zarzutem próby ucieczki do Szwecji. „Spisek” miał zacząć się od ks. A. Kowalskiego, który następnie wciągał do swego planu kolejne osoby. Mieli oni, po wyjeździe do Gdańska, wsiąść tam do samolotu, który zamiast do Łodzi, na skutek akcji terrorystycznej miał polecieć do Szwecji. Ks. B. Gajda jeszcze w dniu aresztowania zeznał, iż do Gdyni wyjechał jedynie w celu „odwiedzenia znajomych”, a następnie samolotem z Gdańska miał powrócić do Łodzi. Jego kolejne zeznania stały się już bardziej podobne do treści oskarżenia. Ks. Gajda miał więc przyznać, iż ze strachu przed aresztowaniem przez funkcjonariuszy UB zgodził się na nielegalny wyjazd wraz z grupą innych łódzkich księży. Jego obawy miały wynikać z faktu zwywania go na rozmowę do WUBP za odczytanie listu pasterskiego. Część oskarżonych miała rzeczywiste podstawy do obaw przed pozostaniem w kraju. Ks. Gajda został skazany na 10 lat więzienia. Przebywał w 1951 r. w więzieniu w Łodzi, ul. Stalingradzka.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 6 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie Łodzi i woj. łódzkiego; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach. Por. Leksykon duchowieństwa, t. 2, s. 137.

Gajek Józef – proboszcz, skazany w 1949 r. na 3 miesiące „za handel obcą walutą”; sprawa trafiła do Delegatury Komisji Specjalnej w Rzeszowie, oskarżony o transakcje dolarowe (wspomniano o transakcji wartości 280 dolarów).

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; Trybuna Ludu nr 13, z 30 XII 1948.

Gałązka Ewaryst – ur. 21 X 1904 r. W czasie II wojny światowej był proboszczem w Lubieniu (woj. łódzkie). Potem przeniósł się na Ziemię Zachodnie. Przed aresztowaniem mieszkał w Żarach (Dolny Śląsk), aresztowany w 1947 r., skazany na 5 lat za przestępstwo z art. 86 § 2 KKWP, „karę odbywa we Wronkach, widzenia z bratem i siostrą, korespondencja z siostrą. W opinii władz więziennych przejawia dostateczny

żal za popełnioną winę”. Siedział w celi wraz bpem Splettem i ks. Zatora Przytockim. W swoich wspomnieniach ks. bp Splett pisze: „Po ogłoszeniu listu papieża do episkopatu niemieckiego z 1 marca 1948 r., którego treści nigdy nie przeczytałem, zaczął się dla mnie nowy, gorszy okres. Dotąd więziony byłem w odosobnieniu. Teraz przeniesiono mnie do celi wspólnej, wraz z trzema innymi polskimi księżmi, wśród których, jak stwierdziłem dopiero później, znajdował się jeden konfident. Nazywał się Ewaryst Gałązka. Jak wywnioskowałem z późniejszych przesłuchań, przekazywał on w fałszywy sposób informacje na temat tego, o czym w celi rozmawiałem ze współbraćmi kapłanami na temat Kościoła i papieża”. Po zwolnieniu był proboszczem w Bogdanowie, (diecezja częstochowska) w latach 1968-1976. Zmarł 25 II 1984 r. w Brzezinach k. Łodzi.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-2, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu we Wronkach; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; T. Kostewicz, *Represje karne wobec osób duchownych w latach 1944-1950*, Niepodległość i Pamięć 4 (1997), s. 80.

Gardocki Władysław – kapucyn, aresztowany za krytykę małżeństw żyjących bez ślubu kościelnego. Sprawa w prokuraturze – w 1961 r.

Bibliografia: Lista Mirosława Piotrowskiego, zbiory własne.

Garecki Stanisław –

Bibliografia: J. Stefaniak, „*Wroga działalność*” księży w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1956 w *świetle materiałów UOP*, Sobótka 2 (2001), s. 241, przypis nr 13.

Gąska (Sergiusz) Szymon – brat zakonny, tercjarz, zamieszkały w Radechnicy w drugiej połowie 1945 r. Aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie, zwolniony.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego.

Geotze Arnold – wikary w Redzie (diecezja chełmińska), skazany w 1949 r. na 3,6 lat więzienia „za nawoływanie ludności do nietolerancji religijnej”. W śledztwie przebywał w więzieniu w Gdańsku oskarżony z art. 30 Dek. z 16 VI 1946 r.; „w więzieniu widzenia z matką, zachowuje się nienagannie”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-2, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; Lista Janusza Stefaniaka.

Glinkowska Helena – ur. 29 XII 1905 r. w Hothausen k. Dortmundu, córka Kazimierza i Katarzyny z domu Garbarek. Do zgromadzenia elżbietanek wstąpiła 3 VIII 1933 r., wieczystą profesję złożyła 5 X 1940 r. w Poznaniu. Była z wykształcenia nauczycielką, Seminarium Nauczycielskie ukończyła w 1925 r. w Lesznie. W 1935 r. została skierowana do Kamienia Krajeńskiego do Domu św. Elżbiety. Była nauczycielką w prywatnej szkole podstawowej. Po zakończeniu II wojny światowej nadal pracowała w szkole jako nauczyciel, lecz już w szkole publicznej. W 1948 r. władze zwolniły ją z pracy. Od 1948-1953 r. pracowała jako rejestratorka w Ośrodku Zdrowia w Kamieniu Krajeńskim. Została aresztowana w 1954 r. pod zarzutem udzielenia pomocy medycznej rannemu Józefowi Kiżewskiemu, który miał być rezydentem wywiadu francuskiego. Z powodu braku dowodów zwolniona po kilku dniach. Od 1960 r. pracowała jako kierowniczką Domu Pomocy Społecznej „Caritas” dla Dorosłych, a od 1965 do 1979 r. w Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci. Zmarła 27 VII 1997 r. w Kamieniu Krajeńskim.

Bibliografia: Archiwum SS. Elżbietanek w Toruniu, Akta personalne, wiadomości zyczliwie przekazane Redakcji przez s. Annę Kołodziejczyk; AIPN Bydgoszcz, sygn. 069/1261, t. 1, KWMO w Bydgoszczy Wydział IV, materiały dotyczące siostr elżbietanek, Protokół przesłuchania podejrzanej Glinkowskiej Heleny z 30 III 1954 r., k. 46-47. Patrz: Leksykon duchowieństwa, t. 2, s. 224.

Gliński Apoloniusz – proboszcz, skazany w 1951 r. na 1 rok więzienia „za współpracę z NZW”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Gliński-Nowicki Paweł –

Bibliografia: T. Kostewicz, *Represje karne wobec osób duchownych w latach 1944-1950*, Niepodległość i Pamięć 4 (1997), s. 80.

Głowacki Bartłomiej – aresztowany przez WUBP w Rzeszowie za przynależność do NOW.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Głowacz Jan – ur. 31 V 1914 r. w Balinie.

Bibliografia: Gość Niedzielny 1 XII 2002, edycja wrocławska.

Godlewski Edward – proboszcz, aresztowany w związku z rozwiązaniem w 1950 r. Związku Caritas. Skazany w 1953 r. na 3 lata i 6 miesięcy więzienia „za współpracę z Win”.

Bibliografia: Lista Tadeusza Krahela, zbiory własne; Zamiatła, s. 317.

Gofman – aresztowany 20 II 1946 r. za pracę wywiadowczą na rzecz obcego mocarstwa.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287. Brak w Informatorze o osobach skazanych za szpiegostwo.

Golak Jan – wikary w Namysłowie, skazany w 1953 r. na 6 lat więzienia „za udział w nielegalnej organizacji «Szeregi Wolności»”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Gostkowski Jan – aresztowany w 1954 r. „za współpracę z wywiadem amerykańskim”.

Grembowicz Kazimierz – ksiądz z Okonka (powiat Szczecinek). W liście do kurii gorzowskiej z 6 XI 1950 r. pisał o praktykach wielogodzinnych przesłuchań i groźbach pozbawienia wolności: „po wielu indagacjach i prowokacjach [funkcjonariusze PUBP] zarządzili, aby im wydać okólniki i pisma nadesłane z Kurii. Kiedy odmówiłem ich żądaniu, poszli sobie rozgniewani i zaraz następnego dnia dostałem wezwanie do stawienia się w UB. [...] Kiedy na to wezwanie zjawiłem się w P.U.B.[P], meczyli mnie indygacjami przez 8 godzin [...] robili mi zarzuty, że w sprawozdaniu duszpasterskim podałem liczbę innowierców, dzieci nieochrzczonych i liczbę parafian, grożąc

więzieniem za to, że to jest praca na rzecz obcych i wrogich mocarstw. Dalej zarzucali, że rzekomo przyjmowałem i gościłem na plebani ludzi z podziemnego świata.[...] Na ostatek jako koronę wszystkiego urządzili doraźny sąd. Sprowadzili jakiegoś osobnika w mundurze, który miał być prokuratorem. Ten, przejrząwszy pobieżnie podane mu akta, zawyrokował: 3 miesiące aresztu do sprawy. [...] Kiedy zwróciłem uwagę osobnikowi [...], że żaden prokurator nie wyda wyroku po tak pobieżnym przejrzaniu akt i nie dając oskarżonemu możliwości do obrony, osobnik ten ulotnił się pod błahym pozorem. Po pewnej chwili uwolnili mnie. 2 stycznia zawezwano mnie do Ub. Trzymano mnie 11-cie godzin i męczono w ten sam sposób”.

Bibliografia: K. Kowalczyk, *W walce o „rząd dusz”*. *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, mps w posiadaniu autora.

Gumowska Ewelina – Zgromadzenie Najczystsze Serca Maryi (sercanki bezhabitowe), przełożona domu zakonnego w Koszalinie. Aresztowana w 1952 r., oskarżona o magazynowanie w domu zakonnym wielkiej ilości produktów deficytowych (cukier, mydło, tekstylia) w okresie, gdy na rynku odczuwało się brak tych produktów.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/1065, mf V14-51/52-5, Materiały dotyczące skrytek.

Gunia Franciszek – administrator parafii w Hermanowiczach (diecezja przemyska), aresztowany w 1955 r. „za pisanie anonimów z pogroźkami na księży postępowych”. W 1956 r. został zwolniony z aresztu.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Hański (1905-1978) – karmelita, imię zakonne Innocenty, represjonowany za posiadanie dewiz amerykańskich

Bibliografia: Lista Gabriela Bartoszewskiego.

Heinz Stanisław – „Wraz z nim [ks. Wacławem Romanowskim] sędzono ks. Heinza Stanisława i członka WiNu Tadeusza Goliciego”. Romanowski przyznał się do współpracy z WiN-em. Patrz: Romanowski Jan (Wacław).

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; DzP i DzŻ, Londyn 19 VIII 1949 r.; Trybuna Ludu z 12 VIII 1949.

Hekier Natalia – Zgromadzenie Sióstr Urszulanek SJK (szare urszulanki), zamieszkała w Sieradzu, aresztowana w listopadzie 1950 r. przez PUBP w Sieradzu. Postawiono jej zarzut udzielania pomocy materialnej podziemnej organizacji krypt. „Katyń”. Przepisywała nielegalną gazetkę na maszynie zgromadzenia.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. łódzkiego z dnia 13 II 1951 r.; tamże, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-2, Wykaz zakonnic aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.

Hodujko Edward – kleryk seminarium duchownego w Białymstoku, skazany w 1953 r. na 9 lat więzienia „za współpracę z WiN”

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Horodeński Józef – kapłan diecezji drohiczyńskiej, przeżył okupację niemiecką w Brześciu nad Bugiem, represjonowany przez Niemców w Kobryniu, został aresztowany przez Sowieców w 1948 r. i skazany na 25 lat więzienia „za agitację antyrządową”, wywieziony do Workuty, gdzie przebywał do 1955 r. Wrócił do więzienia w Kobryniu, przebywał następnie w łagrze w Jawas, następnie przeniesiony do więzienia w Łęczycy. Zwolniony w 1958 r.

Bibliografia: Katalog Zbiorów: Archiwum Wschodnie 1 („Karta”) nr 340; Lista Janusza Stefaniaka.

Huk Michał – ur. 2 XI 1889 r., syn Jana, ksiądz grekokatolicki, przed aresztowaniem zamieszkały w Iskani (pow. Przemysł). Skazany na 8 lat z art. 6 Dek. PKWN z 30 X 1944 r. oraz z art. 27 KKWP i art. 91 § 2 KKWP przebywał w więzieniu w Koronowie. Według władz więziennych, „stosunek do obecnej rzeczywistości wrogi, zachowuje się w czasie odbywania kary dostatecznie. Do więzienia otrzymuje listy i paczki od Aleksandry Pytybczak, nauczycielki Szkoły Powszechnej w Niedaszewie woj. Wrocławskie”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-2, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu w Koronowie z dnia 28 XII 1950 r.; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-

1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach.

Iwanowski Alfons – ur. 2 VIII 1905 r., zamieszkały przed aresztowaniem w Częstochowie, ul. Stroma 10, po aresztowaniu przebywał w czasie śledztwa w więzieniu w Olsztynie. Oskarżony o przestępstwo z art. 86 § 1 i 2 KKWP (nielegalne posiadanie broni). „W czasie odbywania kary zachowuje się nagannie, niezdiscyplinowany, wrogo ustosunkowany do Polski Ludowej”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach.

Jakimiak Franciszek (1895-1980) – karmelita, aresztowany w 1947 r., represjonowany za nauczanie w szkole.

Bibliografia: Kostewicz, *Represje karne wobec osób duchownych w latach 1944-1950*, Niepodległość i Pamięć” 4 (1997), s. 59.

Janik Kazimierz (?) – ur. 1926 r. w Stolicu (pow. Sieradz), święcenia kapłańskie przyjął w 1955 r., rektor w Srebrnej k. Łodzi. W 1961 r. otrzymał od ks. Marcina Massalskiego jeden z pięciu egzemplarzy tłumaczenia w maszynopisie książki biskupa nowojorskiego Fultona J. Sheena: *Czy warto żyć*. Egzemplarz ten, z dedykacją od ks. Massalskiego jako autora tłumaczenia, został dostarczony organom bezpieczeństwa przez późniejszego świadka oskarżenia i stanowią dowód rzeczowy w procesie sądowym. Wedle anonimowej relacji dla władz kościelnych – „ten właśnie egzemplarz dostał się w ręce UB. Dostarczył go wieloletni przyjaciel ks. Janika, Leszek Radzikowski, którego marksistowskie sumienie zostało wstrząśnięte trzema rozdziałami książki, bo tyle tylko przeczytał, jak zeznał w sądzie. Zdziwiło to nawet Wysoki Sąd, że ma tak czułe sumienie”. Podczas rozprawy przed sądem w Łodzi 24 I i 3 II 1962 r. (sędzina Szyndler) ks. Janik został skazany na trzy lata więzienia za „sianie wrogiej propagandy” oraz za posiadanie legitymacji pracownika instytucji państwowej, wystawionej nieprawnie przez Franciszka Wójcika, dyrektora tejże instytucji, dla której duchowny wielokrotnie czynił różne zakupy. W tym samym procesie skazany został Wójcik oraz

ks. Massalski, który prawdopodobnie odpowiadał z wolnej stopy.

Bibliografia: Archiwum Prymasa Polski:teczka „Procesy księży w więzieniu”, sygn. 183; Informacje Jacka Żurka, zbiory własne.

Jarczyk Marta – Zgromadzenie Sióstr św. Karola Boromeusza (boromeuszki), ur. 19 XI 1902 r., przed aresztowaniem zatrudniona w Szpitalu nr 2 we Wrocławiu jako pielęgniarka, skazana z art. 22 MKK (tzw. szep-tanka) w związku z art. 56 KK na 2 lata i 6 miesięcy, odbywała karę w więzieniu Wrocław II. W czasie uwięzienia utrzymywała kontakt listowny z bratem Pawłem Jarczykiem oraz z siostrami boromeuszkami z Wrocławia, pracującymi w szpitalu. W więzieniu zachowywała się spokojnie, w ocenie władz więziennych udawała lojalną, lecz była negatywnie nastawiona do Polski Ludowej.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży i zakonnice przebywających w więzieniu Wrocław II z dnia 22 XII 1950 r., przesłany do Departamentu Więziennictwa MBP w Warszawie; tamże, Wykaz na 1 stycznia 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach.

Jeka Bolesław – administrator z Serocka (diecezja chełmińska), aresztowany w 1948 r. „za rozbijanie kół ZMP”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Jezierska Emanuela – Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża, zamieszkała w Żułowie, aresztowana 28 XI 1948 r. i przetrzymywana przez UB na zamku w Lublinie do stycznia 1949 r. Postawiono jej zarzut „ukrywania osoby kościelnej”.

Bibliografia: Archiwum Wydziału Spraw Zakonnych, Warszawa, Kwestionariusz do stwierdzenia sytuacji Kościoła Katolickiego w Polsce w latach 1945-1964, sygn. VII/5/621/24, Franciszkańki Służebnice Krzyża.

Jędrusiek Władysław – aresztowany w kwietniu 1946 r. za współpracę z bandą „Uskok”.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Jętrzykiewicz Damian – proboszcz parafii Wrześnica (powiat Sławno), aresztowany 13

XI 1948 r. przez UB za „udzielanie pomocy przy nielegalnym przekraczaniu granicy oraz udzielanie listów polecających osobom świeckim dla księży świeckich i wydanie blankietów metryk z pieczęcią in blanco”.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287; K. Kowalczyk, *Spotkanie z komunizmem*, Więź 1999, s. 135; tenże, *W walce o „rząd dusz”*. *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, Szczecin 2003.

Józefczyk Stanisław – alumn seminarium duchownego w Przemyślu, skazany w 1952 r. na 9 miesięcy więzienia „za pisanie listów pogroźkowych na sołtysa”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Juskowski Marian – ur. 14 I 1913 r., przed aresztowaniem zamieszkały w Koszalinie, ul. Kilińskiego 2, zakonnik ze Zgromadzenia Braci Albertynów. Skazany na 4 lata z art. 205 KK. Przebywał podczas odbywania kary w Centralnym Więzieniu w Warszawie. „Zachowanie w czasie odbywania kary w opinii władz więziennych nienaganne”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Kabus Piotr – ur. 18 X 1909 r., przed aresztowaniem zamieszkały w Gdańsku, Nowy Port, ul. Parafialna 18. W śledztwie przebywał w więzieniu w Warszawie, ul. Rakowiecka 37, osadzony z art. 5 Dek. z 13 VI 1946 r. (działalność szpiegowska). W czasie pobytu w więzieniu odwiedzała go Aleksander i Wanda Kabus z Garwolina, Janina Bajerowa z Lublina.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniu w Warszawie, ul. Rakowiecka 37, z dnia 27 XII 1950 r.; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Kalinowska Zofia – Zgromadzenie Najczystszego Serca Maryi (sercanki bezhabitowe), aresztowana w 1948 r. przez PUBP w Ełku za szerzenie w publicznym miejscu antyradzieckiej i antypaństwowej propagandy.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/1065, mf V14-51/52-5, Materiały dotyczące skrytek.

Kaliński Bronisław – franciszkanin z Terešina, skazany w 1952 r. na 2 lata i 6 miesięcy więzienia „za niezgłoszenie władzom o istnieniu nielegalnej organizacji”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Kaluszyński – aresztowany w grudniu 1945 r. za współpracę z bandą NSZ.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Kania Wiktor – syn Gustawa, wikariusz z Meszun, święcenia kapłańskie przyjął 2 IV 1950 r. Aresztowany 8 VIII 1952 r. Oskarżony przez WPR w Warszawie (sprawa VII Pn II 261[?]/52) z art. 28 w związku z art. 86 § 2 KKWP („obalenie ustroju”) oraz z art. 28 KKWP w związku z art. 7 MKK (szpiegostwo). Rozprawa przed WSR w Warszawie 2 i 25 II 1953 r. (sprawa Sr. 110/53). Skazany za pomoc „w ukrywaniu członka nielegalnej organizacji Młodzież Wielkiej Polski” z art. 86 § 2 KKWP na 7 lat więzienia z utratą praw na 3 lata i przypadkiem mienia, z art. 7 MKK na 9 lat więzienia z utratą praw na 5 lat i przypadkiem mienia, kara łączna 16 lat więzienia z utratą praw na 5 lat i przypadkiem mienia. Rewizję złożył 3 III 1953 r. NSW 31 marca tegoż roku utrzymał wyrok w mocy. W opinii władz UW [w 1955 r.] winien nadal odbywać karę.

Bibliografia: BUiAD IPN: Repertorium WSR w Warszawie, rok 1953, sprawa 110; AAN, UW, sygn. 44/164, s. 47; Informator o osobach skazanych za szpiegostwo w latach 1944-1984, s. 298; Informacja Jacka Żurka, zbiory własne.

Kaniewski Wiktor – kapłan diecezji chełmińskiej, skazany w 1946 r. na 5 lat więzienia „za prowadzenie antypolskiej propagandy”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Kaparnik Eugeniusz – zamieszkały w Radecznicy, aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego.

Kardzel Czesław – wikariusz z Olecka (diecezja olsztyńska), skazany w 1949 r. wyrokiem sądu ZSRR na 25 lat więzienia, zwolniony w 1959 r.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Karpińska Stefania – ur. 4 XII 1919 r. w Stefanowie (pow. Wejherowo). Od 1938 do 1944 r. należała do Zgromadzenia Sióstr Betanek, a od 1944 do 1946 r. do Zgromadzenia Sióstr Pallotynek w Gdańsku. Przed aresztowaniem mieszkała w Gdańsku. Skazana na 1 rok i 6 miesięcy za nielegalny handel tytoniem. Przebywała w obozie Pracy Leszno-Gronowo. „Utrzymywała kontakt z bratem Józefem Karpińskim zamieszkałym w Gdyni. W czasie odbywania kary została oceniona jako więzień zdyscyplinowany i chętny do pracy.

Bibliografia: AIPN, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz więźniów karnych Obozu Pracy Leszno-Gronowo, którzy przed aresztowaniem przebywali w zakonach; tamże, Wykaz na 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach.

Kaufmann Władysław – kapłan diecezji białostockiej, skazany w 1952 r. na 4 lata więzienia „za przynależność do nielegalnych organizacji”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Kawa Władysław – zamieszkały w Radechnicy, aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnice aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego.

Kornaś Wojciech – ur. 1 V 1886 r. w Zaczarniu koło Lisiej Góry. W 1913 r. przyjął święcenia kapłańskie w diecezji tarnowskiej. Do Radłowa przybył jako wikary w 1916 r., a 28 VI 1925 r. został tam proboszczem. W 1947 r. został pobity przez funkcjonariuszy PUBP w Brzesku. Zmarł 16 VII 1949 r.

Bibliografia: Lista Galińskiego, zbiory własne.

Kica Jan – proboszcz z Padwi (powiat Mielen). Jan Kica oraz Józef Gajek (proboszcz z Borowej), Feliks Podgórnjak i Henryk Ryzik (wikarzy) zostali oskarżeni o handel dolarami pochodzącymi ze stypendiów

mszalnych. Sprawa trafiła do Delegatury Komisji Specjalnej w Rzeszowie,

Bibliografia: Trybuna Ludu z 30 XII 1948; DzP i DzZ z 13 I 1949; 20 II 1949.

Kielar Władysław – ur. 30 X 1912 r., dominikanin, aresztowany przez NKWD we Lwowie 3 I 1945 r., więziony przez kilka miesięcy za udział w kierowaniu założoną podczas okupacji niemieckiej we Lwowie i rozwiązaną dopiero w 1947 r. organizacją „Harcerstwo Polskie”, której celem było, jak napisano w sentencji wyroku: „przeszkolenie w duchu narodowo-katolickim”. Aresztowany w 1949 r. w Krakowie. W 1950 r. skazany na 2 lata za zorganizowanie nielegalnego zjazdu w Częstochowie. „Widuje się i koresponduje z rodziną, zachowanie w czasie odbywania kary w więzieniu w Sosnowcu nienaganne”. Zmarł w Krakowie 12 I 1972 r.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach; Lista Janusza Stefaniaka.

Kij Antoni – kapłan archidiecezji wrocławskiej, zmarł w niewyjaśnionych okolicznościach 13 VIII 1984 r.

Bibliografia: Raport Komisji Rokity, Biuletyn IPN 1 (2003), s. 28.

Klenowski Jarosław – ur. 7 XI 1909 r., zamieszkały przed aresztowaniem w Gliwicach, ul. św. Barbary 2. Aresztowany prawdopodobnie w 1948 r. i skazany na 3 lata z art. 203 i 205 KK. Karę odbywał w więzieniu w Gliwicach oraz w Świdnicy, otrzymywał widzenia z matką. Zachowanie naganne, wrogo ustosunkowany do obecnego ustroju Polski. W latach 1955-1957 – proboszcz w parafii św. Józefa w Gliwicach.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu Karno-Śledczym w Świdnicy; tamże, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach.

Koczwara Jan – wikariusz diecezji krakowskiej, skazany w 1952 r. na 10 miesięcy więzienia za „współpracę z hitlerowcami”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Koloniakowski Waclaw – ur. 2 II 1916 r., zamieszkały przed aresztowaniem w Zakopanem, Kościelisko 482. Skazany na 3 lata pozbawienia wolności z art. 205 KK. W 1951 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Warszawie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Konczał Sylwester – proboszcz parafii Lipinki w okresie 3 IX 1945- 3 VI 1946 (diecezja chełmińska), skazany w 1946 r. na 5 lat więzienia za nielegalne posiadanie broni i wrogą propagandę przeciwko ZSSR

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Kondracka Zofia – Zgromadzenie Służebnic Najczystszego Serca Jezusowego (sercanki), zamieszkała w Krakowie, ul. Garncarska 26. Aresztowana przez WUBP w Krakowie za nielegalne przekroczenie granicy, skazana 20 VI 1950 r. na 1 rok i 6 miesięcy przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r.

Korecki Kazimierz – kapłan diecezji gdańskiej, skazany w 1951 r. na 1,6 lat więzienia za pomoc dezertrowi PUBP.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Kormański Antoni – kamilianin, ur. 12 VI 1913 r. w Suchych Lipcach, parafia Krasnystaw. Świecenia kapłańskie przyjął 19 III 1937 r. w Münster. Po II wojnie światowej był przeorem klasztoru oo. Kamilianów w Zabrze, kierował tam Domem Starców, będąc jednocześnie proboszczem parafii św. Kamila. Został oskarżony o nadużycia finansowe na szkodę Domu Starców zarządzanego przez klasztor, nie przyznał się do winy. Sąd w Zabrzu w 1949 r. skazał go na 3 lata więzienia z art. 262 § 2 KK (kradzież mienia państwowego). Przebywając w więzieniu w Zabrzu, utrzymywał kontakt listowny i widzenia, w opinii władz więziennych złamany duchowo, zachowuje się „ujemnie”, uchyla się od pracy.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach

podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu w Raciborzu z dnia 15 I 1951 r.; tamże, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; DzP i DzŻ z 10 X 1949.

Korniluk Mikołaj Nikita – ur. 3 IV 1904 r., pastor ewangelicki, przed aresztowaniem zamieszkały w Olsztynie, ul. Malarska 15. W czasie śledztwa przebywał w więzieniu w Warszawie, ul. Rakowiecka 37, osadzony z art. 5 i 6 Dek. z 13 VI 1946 r. „Żadnych kontaktów w więzieniu nie utrzymuje”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży, zakonników i zakonnic przebywających w Więzieniu, Warszawa ul. Rakowiecka 37, z dnia 27 XII 1950 r.; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Kosmala Paweł Stefan – zakonnik (?), wikariusz w Radomiu (diecezja sandomierska), skazany 17 V 1949 r. przez Sąd Okręgowy w Radomiu z art. 22 par. 1 MKK na 3 lata więzienia za szerzenie „antypolskiej propagandy z ambony”.

Bibliografia: B. Stanaszek, *Diecezja sandomierska w powojennej rzeczywistości politycznej 1945-1957*, t. 2, Sandomierz 2006, s. 124.

Kot Janina – Zgromadzenie Sióstr Wspomożycielek Duszy Czystcowych (wspomożycielki), przełożona domu zakonnego w Zakroczymiu. Aresztowana w październiku 1949 r. za kolportowanie wiersza o tzw. cudzie lubelskim. W związku z tą sprawą nastąpiły aresztowania w Lublinie wśród kapucynów, od których wyżej wymieniona otrzymała wiersz do kolportażu. Autorem tego wiersza była prawdopodobnie siostra Janiny Kot-Czesława – działaczka katolicka.

Bibliografia: AIPN Warszawa 01283/1065, mf V51/52-5, Materiały dotyczące skrytek.

Kotos Józefa Euchna – Zgromadzenie Sióstr św. Karola Boromeusza (boromeuszki), aresztowana przez WUBP w Rzeszowie za rozpowszechnianie wrogiej propagandy przeciw państwu oraz za przechowywanie obcej waluty (dolarów), będącej własnością ks. Stanisława Kulanowskiego.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845 mf V14-26A-1/-4, Pismo uzupełniające przesłane przez WUBP w Rzeszowie z dnia 5 III 1951 r. do Naczelnika Wydziału V Departamentu V MBP w Warszawie.

Kowalewska Józefa – Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki), ur. 14 VI 1922 r. w Brodnicach, córka Leonarda. Przed aresztowaniem mieszkała w Ostrowie Wielkopolskim. Zatrzymana w czerwcu 1953 r. przez PUBP w Ostrowie Wlkp. pod zarzutem, że jako kierowniczka Domu Dziecka dopuszczała się bicia dzieci. Ze względu na przyznanie się do winy i okazywaną skruchę w śledztwie, zwolniona bez wyroku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-8, Wykaz osób aresztowanych; tamże, sygn. 01283/1199, mf V14-52-1/1, Sprawozdanie z pracy Sekcji II Wydziału II Departamentu XI MBP za lipiec 1953 r.

Kowalski Jerzy – proboszcz w Choszczynie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Choszczynie w 1952 r. został skazany na karę 10 miesięcy więzienia oraz pozbawienia praw publicznych na okres 2 lat za rzekome malwersacje finansowe.

Bibliografia: K. Kowalczyk, *W walce o „rząd dusz”*. *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, Szczecin 2003, s. 2001.

Kozera Karol – wikary diecezji krakowskiej, skazany w 1949 r. przez sąd ZSSR na 10 lat więzienia, zwolniony do Polski w 1958 r. Bibliografia: Lista Stefaniaka.

Kruk Jan – wydarzenia w Wierzbicy. Patrz: Popiel Marcin, Wójcik Józef, *Leksykon duchowieństwa*, t. 1, s. 227-228; t. 3, s. 263-265. Bibliografia: J. Wójcik, *Moja Wielka Nowenna*, Londyn 1985.

Kruk Józef – ur. w 1918 r., aresztowany 8 XII 1944 r. przez UB w Lublinie i przekazany 21 I 1945 NKWD, bez wyroku zesłany do łagru w obwodzie Swierdłowskim, zwolniony 20 X 1947, wrócił do Polski.

Bibliografia: Dzwonkowski, *Lista*, Przegląd Wschodni VI, 3 (2001), s. 577.

Krupa Ludwik – ur. 25 V 1910 w Przeworsku, syn Andrzeja i Teresy. W l. 1925-

1926 odbył nowicjat zakonny w klasztorze oo. Bernardynów w Leżajsku. Po studiach w Belgii (1930-1931), we Fryburgu Szwajcarskim (1931-1932), kontynuował je na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (KUL), gdzie w 1939 r. ukończył je ze stopniem doktora. W okresie okupacji niemieckiej wykładał dogmatykę w Seminarium Duchownym w Kalwarii Zebrzydowskiej; w l. 1943-1946 przełożony klasztoru w Piotrkowie Trybunalskim. W 1946 r. podjął wykłady z teologii dogmatycznej na KUL., habilitacja w 1950 r. W styczniu 1952 r. został aresztowany z tytułu funkcji pełnionej w Zarządzie Prowincji Zakonu. Był więziony w Lublinie do grudnia tegoż roku. Po uwolnieniu wyjechał do Warszawy, gdzie podjął wykłady z teologii dogmatycznej, początkowo na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie w Akademii Teologii Katolickiej, prodziekan Wydziału Teologicznego KUL., prorektor KUL w l. 1964-1968. Zmarł 15 VII 1992 r.

Bibliografia: Stefan Kardynał Wyszyński, *Pro memoria. Zapiski z lat 1948-1949 i 1952-1953*, Warszawa 2007, s. 136; S. Celestyn Napiórkowski, J. Ziótek, *Krupa Ludwik Andrzej*, w: *Słownik biograficzny miasta Lublina*, red. A. Witusik, J. Skarbek, T. Radzik, Lublin 1993; S.B. Tomczak, *Zmarli*, *Studia Franciszkańskie* t. 6, Poznań 1994, s. 338-339.

Kubik Zofia – Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki), ur. 12 IV 1907 r., córka Karola, przed aresztowaniem mieszkała w Strzegomiu, ul. Obywatelska 2/3 w Domu Dziecka. Aresztowana 15 IV 1950 r. przez PUBP w Świdnicy. Oskarżona o bicie i znęcanie się nad wychowanekami. Z art. 286 KK skazana na 1 rok więzienia. Podczas pobytu w więzieniu oprócz kontaktu listownego żadnego innego nie utrzymywała. Podczas pobytu w więzieniu zachowywała się nienaganie, karana dyscyplinarnie nie była.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. wrocławskiego z dnia 12 II 1951 r.; tamże, Wykaz na 1 stycznia 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; tamże, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnic aresztowanych.

Kuc Michał – ur. 4 IX 1890 r. w Jasnej-Podłopieniu, syn Jana i Reginy z domu Mucha.

Święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1916 r. w diecezji tarnowskiej. Od 1923 r. był katechetą w Nowym Sączu. Aresztowany 19 IX 1948 r. przez WUBP w Krakowie pod zarzutem przynależności do WiN oraz że „wiedząc o istnieniu organizacji podziemnej, nie zademonstrował jej”. Jego aresztowanie miało ścisły związek z aresztowaniami, jakie objęły organizację Polska Armia Niepodległościowa, do której należał jezuita Władysław Gurgacz. Sądzony przez WSR w Krakowie, skazany na 1 rok więzienia w zawieszaniu. Przebywał w więzieniu krakowskim na Montelupich. Po ogłoszeniu wyroku opuścił więzienie. 16 I 1950 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 27 IV 1951 w Dąbrówce Polskiej, pochowany na cmentarzu w Nowym Sączu.

Bibliografia: AAN, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 285.; Dzp i DzZ z 11 XII 1948; A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 3..., s. 108.

Kuczek Józef – ur. 30 IV 1901 r. w Zdziarcu-Zabawie, syn Jana i Teresy z domu Curyłło. Święcenia kapłańskie otrzymał 29 VI 1927 r. w diecezji tarnowskiej. Od 1935 r. administrator, a od 1958 r. proboszcz w parafii Mała. W czasie okupacji był kapłanem AK w okręgu Dębica, pseud. Bies. Skazany w 1952 r. na 1,6 lat więzienia „za przynależność do nielegalnej organizacji WiN. 8 II 1868 r. zrezygnował z probostwa. Zmarł 5 XII 1969 r., pochowany na cmentarzu w Zabawie.

Bibliografia: F. Wojnarowski, *Okruchy wspomnień z lat walki i martyrologii AK*, Kraków 1997, nr 17-21; A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 3..., s. 112-113.

Kulanowski Stanisław – ur. 6 XII 1892 r. w Grodzisku Dolnym k. Leżajska, ksiądz diecezji przemyskiej, święcenia kapłańskie przyjął 12 V 1918 r. Przed wojną katecheta w Szkole Powszechnej im. A. Mickiewicza w Rzeszowie, szkole przemysłowej żeńskiej, Szkole Zawodowej Dokszałcającej im. J. Kilińskiego, od 1 IX 1930 r. stały katecheta w rzeszowskiej Szkole Powszechnej im. T. Kościuszki, jednocześnie prefekt Bursy Gimnazjalnej im. ks. F. Dymnickiego. W październiku 1930 r. został katechetą rzeszowskiego I Gimnazjum i rektorem kościoła gimnazjalnego oraz dyrektorem Bursy

Gimnazjalnej. Funkcje te sprawował, z przerwą podczas II wojny światowej, do 22 X 1950 r., czyli do momentu aresztowania go przez władze komunistyczne. Władze, dążąc do usunięcia go z zajmowanych stanowisk, oskarżyły go o nieuczciwość w prowadzeniu ksiąg finansowych oraz o stosowanie w nauczaniu niewychowawczych metod postępowania. W czasie śledztwa poddawano go różnorodnym upokorzeniom. Wspominał te przeżycia niechętnie; „Znęcano się nade mną przy wtórze ohydnych słów”. 10 IV 1951 r. sąd skazał go na półtora roku pozbawienia wolności. Zasadzoną karę odbywał w więzieniu w zamku rzeszowskim. Ze względu na zły stan zdrowia wypuszczono go przed upływem terminu odbywania kary. Po opuszczeniu więzienia przez kilka miesięcy pomagał przy rzeszowskiej parafii farnej, a później osiadł w rodzinnym Grodzisku. Zmarł 29 X 1957 r., pochowany na cmentarzu parafialnym w Grodzisku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 5 III 1951 r. księży i zakonnie aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. rzeszowskiego; A. Motyka, *Ks. Kulanowski Stanisław (1892-1957)*, w: *Biografie duszpasterzy*, [www.diecezja.rzeszow].

Kurpiński Zenon – wicedziekan i proboszcz parafii Zbierek (diecezja wrocławska), skazany w 1953 r. na 10 lat więzienia „za współpracę z agentem wywiadu amerykańskiego” oraz „za przechowywanie nielegalnych pism”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Kurzeja Józef – ur. 10 I 1937 r. we wsi Zasadne k. Limanowej. W 1956 r. wstąpił do seminarium duchownego w Krakowie. Święcenia kapłańskie otrzymał 17 VI 1962 r. Po święceniach pracował duszpastersko w parafiach: Mucharz, Grójec, Trzebinia-Siersza. W 1968 r. został przeniesiony do parafii Raciborowice, należącej do dekanatu mogińskiego w Nowej Hucie. W 1970 r. założył pierwszy w Mistrzejowicach punkt katechetyczny. W czasie pracy duszpasterskiej w Mistrzejowicach spotykał się z szykanami władz chcących uniemożliwić mu pracę duszpasterską i starania o budowę kościoła w Mistrzejowicach. W czasie swojej działalności był kilkadziesiąt razy przesłuchiwany w UB, wytoczono przeciwko niemu 10 roz-

praw sądowych i 26 kolegiów. Był aresztowany i osadzony w celi razem z pospolicymi przestępcami, a także zmuszany do płacenia wysokich grzywien pieniężnych. W 1972 r., po licznych interwencjach, wyrażono zgodę na budowę kościoła w Mistrzejowicach. Dzięki staraniom ks. Kurzeji w ciągu 4 miesięcy został wzniesiony przez mieszkańców osiedli tymczasowy budynek mieszczący kaplicę i sale katechetyczne. Nękały go liczne choroby. Wielokrotnie musiał przebywać w szpitalach. Zmarł 15 VIII 1976 r., pochowany w grobowcu oo. cystersów na cmentarzu w Grębałowie. 4 V 2005 r. rozpoczął się jego proces beatyfikacyjny.

Kwiatkowski Jan – przed aresztowaniem zamieszkały w Krakowie, ul. Łobzowska, skazany na 4 lata za przestępstwo z art. 87 KKWP (nie doniósł o grupie przestępczej). „W więzieniu we Wronkach korespondencję utrzymuje z Czabaj K. Twierdzi, że niesłusznie został ukarany”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa.

Len Roman – palotyn, dyrektor Wydawnictwa Pallottinum w Poznaniu, aresztowany 8 III 1949 r. w związku z uwięzieniem Kiryła Sosnowskiego (członka narodowej organizacji „Ojczyzna” 1939-1945, redaktora naczelnego Pallottinum 1948-1949). Zwolniony z aresztu po trzech tygodniach. Wyszedł na wolność, jak twierdzi Jan Żaryn, za cenę zgody na werbunek i przyjął pseudonim „Zygmunt”. Był tajnym współpracownikiem do końca życia. Kopiował i przekazywał SB egzemplarze protokołów Komisji Episkopatu Polskiego ds. Wydawnictw Katolickich. Przekazywał bezpiece nie tylko informacje dotyczące stosunków wewnątrz zgromadzenia księży palotynów, lecz także na temat spotkań z prymasem Wyszyńskim, z którym się przyjaźnił.

Bibliografia: H. K. Sosnowska, *Gościńce i rozstajne drogi. Opowieść rodzinna*, Poznań 2002, s. 195, 200-201; A. Gargas, *Diabelski cyrograf*, Ozon z 16 II 2006; Informacje Jacka Żurka, zbiory własne.

Lesiewicz Stanisław – zamieszkały w Tomaszowie Mazowieckim, wikariusz, aresztowany w 1950 r. „za odczytanie listu biskupów

w sprawie Caritasu”. Zwolniony nakazem Prokuratury Wojskowej.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 6 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnice aresztowanych w 1950 r. na terenie Łodzi i woj. łódzkiego.

Lewik Jan – bernardyn, ur. 22 XI 1922 r., syn Franciszka, zamieszkały w Poznaniu. Aresztowany przez Wydział XI WUBP w Poznaniu, oskarżony o przynależność do nielegalnej organizacji na terenie woj. gdańskiego. Aresztowania dokonano na polecenie Wydziału XI WUBP w Gdańsku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-8, Wykaz osób aresztowanych przez Wydział XI w 1953 r.

Lichy Joachim – ksiądz kurii wrocławskiej, ur. 20 III 1902 r. w Tarnowie Opolskim, syn Ignacego i Marianny, aresztowany za usiłowanie nielegalnego przekroczenia granicy. Zwolniony z aresztu, był proboszczem w Zwroconej (pow. Ząbkowice Śląskie).

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-7, Wykaz osób aresztowanych przez Wydział XI WUBP we Wrocławiu w 1953 r.

Licznarski Józef – skazany na 3 lata więzienia za przestępstwo z art. 262 i 267 KK. Podczas odbywania kary w więzieniu Warszawa II zachowywał się bardzo dobrze, otrzymywał widzenia z rodziną.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa.

Ligęza Jan – wikariusz z Bielana (diecezja krakowska), skazany w 1949 r. na 6 miesięcy więzienia „za przynależność do organizacji «Wulkan»”. Proboszcz w Skawinie w latach siedemdziesiątych.

Bibliografia: Lista Stefaniaka.

Lis Jan – proboszcz parafii Narodzenia NMP w Szczecinku (diecezja koszalińsko-kołobrzeska) w l. 1973-1979 r. Pod koniec lat sześćdziesiątych dwukrotnie aresztowany. Pierwszy raz „za nieprawne nauczanie dzieci religii”, drugi raz za odmowę udzielenia informacji o majątku kościelnym. W czasie tego drugiego zatrzymania, kiedy przesiedział w areszcie w Szczecinku 9 dni,

okazało się, że jest posiadaczem orderu *Virtuti Militari*. Został wówczas zwolniony i pieszo wrócił nocą do Okonka. Przed aresztowaniem u jednej z parafianek zostawił swój testament i wiele ważnych dokumentów na wypadek, gdyby miał w więzieniu przesiedzieć dłuższy czas lub w ogóle z niego nie wrócić. W 1973 r. roku został przeniesiony do Szczecinka. Przy budowie plebani 12 XI 1973 r. spadł z rusztowania i zginął. W pogrzebie, na cmentarzu w Szczecinku 17 listopada uczestniczyło ok. 29 tys. ludzi, ponad dwustu księży i kilkadziesiąt sióstr zakonnych.

Bibliografia: Informacja Ryszarda Mykietyńskiego z 14 XI 2006, zbiory własne.

Loster Jadwiga – Zgromadzenie Sióstr Urszulanek SJK (urszulanki szare), zamieszkała w Sieradzu, aresztowana przez PUBP w Sieradzu. Oskarżona o udzielanie pomocy organizacji podziemnej krypt. „Katyń”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 na terenie woj. łódzkiego z dnia 13 II 1951 r.; tamże, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-2, Wykaz zakonnic aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.

Luterek Leokadia – aresztowania w Caritasie gdańskim.

Bibliografia: D. Zamiatała, *Caritas. Działalność i likwidacja organizacji 1945-1950*, Lublin 2000, s. 317.

Łącki Tadeusz – ur. 5 I 1902 r., przed aresztowaniem zamieszkały w Bielawie (pow. Dzierżoniów), skazany w 1950 r. „za usiłowanie nielegalnego przekroczenia granicy”. „W więzieniu korespondował, otrzymywał listy i paczki od rodziny. W okresie pobytu w więzieniu Wrocław I nie był karany dyscyplinarnie. Zachowuje się pozytywnie, lecz tylko w celu zaskarżenia sobie zaufania u administracji więziennej”. Po zwolnieniu w l. 1960-1967 był prefektem w Świdnicy u boku ks. Stanisława Marchewki.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz z dnia 28 XII 1950 r. więźniów księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniu Wrocław I; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; J. Stefaniak, „*Wroga działalność*”

księży w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1956 w świetle materiałów UOP, Sobótka 2 (2001), s. 240, przypis nr 10.

Łukasiewicz – wśród członków koła ministrantów przy kościele w Drzymałowie, gdzie pracował ks. Łukasiewicz, zawiązała się organizacja (chłopcy 15–18 lat), którą oskarżono o gromadzenie broni, dążenie do rozbijania żołnierzy radzieckich UB, MO, wojska, o napady i zdemolowanie lokalu. Prokurator starał się obciążyć odpowiedzialnością za konspiracyjną działalność ministrantów ks. Łukasiewicza, który, jego zdaniem, „dawał młodzieży przykład negatywnego stosunku do obecnej rzeczywistości w Polsce”. WSR we Wrocławiu na sesji wyjazdowej w Wałbrzychu skazał oskarżonych na kary więzienia od 1 roku do 10 lat.

Bibliografia: DzP i DzŻ z 19 VI 1948.

Łysik Anna – Zakon św. Klary (klaryski), ur. 10 VIII 1908 r. w Wysokim Wyżnym, córka Jana, aresztowana 14 III 1953 r. przez WUBP w Krakowie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz więźniów karno-śledczych i śledczych księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniu w Krakowie Montelupich

Macha Tadeusz – wikariusz w miejscowości Gnojno (diecezja kielecka), skazany w 1951 r. na 3 lata więzienia „za wydawanie antypaństwowych odezw”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Machura Paweł – Otrzymał propozycję zostania agentem bezpieki, wołał pójść do więzienia.

Bibliografia: Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa*, s. 86.

Maciejewska Helena – przekazana do WUBP w Katowicach przez WUBP w Kielcach.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Zapytanie z MBP do naczelnika Wydziału V WUBP w Katowicach o losy zakonnic Maciejewskiej H. z 28 II 1951 r.

Madura Paweł – ur. 18 III 1914 r. w Jastrzębce Starej, syn Michała i Julii z domu Kapusta. Święcenia kapłańskie przyjął 29 VI

1938 r. w diecezji tarnowskiej. Od 4 IX 1942 r. był katechetą w Szczawnicy. 1 III 1946 r. został katechetą w Przeclawiu (pow. Mielec). „Lekkomyślnie zakupił broń od prokuratora [sic!] i został aresztowany”. Skazany w 1949 r. na 7 lat pozbawienia wolności za nielegalne posiadanie broni. W więzieniu prowadził korespondencję. Zachowanie w więzieniu w ocenie władz – średnie. Po zwolnieniu 31 XII 1953 r. objął wikariat w Staszówce, następnie w Trzcianie (8 X 1956) i Kolbuszowej (28 XI 1963). W 1973 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł w Rzeszowie 28 XI 1984 r., pochowany w Kolbuszowej.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu w Raciborzu z dnia 15 I 1951 r.; tamże, mf V14-26A-1/-7, Wykaz księży i zakonnic odsiadujących karę w poszczególnych jednostkach więziennych woj. opolskiego z 3 III 1953 r.; A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 3..., s. 176; Lista Galińskiego, zbiory własne.

Malec Tadeusz – proboszcz parafii w Horyszowie (diecezja lubelska). W śledztwie przebywał w więzieniu w Lublinie, oskarżony z art. 230 § 1 KK i 22 MKK (tzw. szeptanka), nie utrzymuje korespondencji, w opinii władz zachowuje się nienagannie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa

Małkowski Stanisław – od drugiej połowy lat siedemdziesiątych. związany z ruchem opozycyjnym. Był m.in. stałym współpracownikiem lubelskich „Spotkań” i autorem tekstów w tym piśmie. Współpracował z ks. J. Popiełuszką. W l. 1981-1987 współpracował z „TW”, zamieszczał teksty w „TM”. Współorganizator mszy katechizacji, uroczystości pod Krzyżem Romualda Traugutta i w Olszynie Grochowskiej. Represjonowany. „Ks. Małkowski był na liście do likwidacji obok Popiełuszki”, „zakładano u niego podsłuchy, zakładał je między innymi Pękala”.

Bibliografia: List ks. S. Małachowskiego do Autora, zbiory własne.

Marczyk Anna, imię zakonne Amanda – ur. 17 V 1918 r. w Skawie, córka Ignacego

i Marii, zamieszkała w Tarnowie, ul. Ochronki 11, oskarżona o przetrzymywanie osoby poszukiwanej przez władze państwowe, oskarżenie z art. 14 § 1 Dek. z 13 VI 1946 r. Aresztowana 13 VI 1949 r., zwolniona w wyniku umorzenia śledztwa 12 VII 1949 r.

Bibliografia: AIPN Kraków, sygn. 111/2159, WPR w Krakowie, Akta śledztwa Marczyk Anna.

Markiw Teodor – ur. 17 III 1909 r., przed aresztowaniem zamieszkały w miejscowości Welcz (pow. Brzeżów, woj. Rzeszów), grekokatolik, skazany na 8 lat z art. 14 § 1 Dek. z 13 VI 1946 r. Odbывая karę w więzieniu we Wronkach, zachowywał się dostatecznie, listy otrzymywał od parafian. Odbывая karę w 1951 r. w więzieniu w Barczewie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-2, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Markl Walerian – ur. 24 IX 1886 r., syn Adolfa, proboszcz, przed aresztowaniem zamieszkały w Sernikach (pow. Lubartów). Skazany z art. 1 § 1 i 2 Dek. z 31 VIII 1944 r. /DzU 1944, nr 7 poz. 29, proboszcz, skazany w 1945 r. na karę śmierci „za współpracę z okupantem hitlerowskim”, karę złagodzone następnie do 15 lat, w 1954 r. zwolniony. Początek odbywania kary 4 VI 1945 r. „Utrzymywał kontakt listowny i paczki od parafian oraz z siostrą Heleną Markl, zamieszkałą w Lublinie, ul. Stalingradzka 57/7. Zachowanie w więzieniu odpowiednie. Przebywał w więzieniu w Koronowie i Grudziądzu, „był karany dyscyplinarnie za rozsiewanie propagandy wrogiej wśród więźniów”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu w Koronowie z dnia 28 XII 1950 r.; tamże, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu Karnym w Grudziądzu z dnia 30 XII 1950 r.; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Mastalerz Józef – wikariusz z Woli Baranowskiej (diecezja przemyska), skazany w 1947 r. na 5 lat więzienia „za współpracę z NSZ” w powiecie tarnobrzeskim. Został

przez sąd uniewinniony z powodu braku dowodów winy.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Mastalerz Zdzisław – wikariusz z Gorzkowic (diecezja łódzka), skazany w 1953 r. na 8 lat więzienia „na podstawie art. 4 dekretu 1”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Mazanek Stanisław –

Bibliografia: R. Śmietanka-Kruszelnicki, *Duchowieństwo katolickie a podziemie poakowskie na Kielecczyźnie 1945-1948*, Kielecki Przegląd Diecezjalny 2 (1997), s. 192-202; J. Żurek, *Lwowskie losy abpa Eugeniusza Baziaka*, Biuletyn IPN 12 (2004), s. 31-43.

Mazanek Stefan –

Bibliografia: R. Śmietanka-Kruszelnicki, *Duchowieństwo katolickie a podziemie poakowskie na Kielecczyźnie 1945-1948*, Kielecki Przegląd Diecezjalny 2 (1997), s. 192-202; J. Żurek, *Lwowskie losy abpa Eugeniusza Baziaka*, Biuletyn IPN 12 (2004), s. 31-33.

Mazurkiewicz Władysław – wikariusz w Bełżycach (diecezja lubelska), skazany w 1954 r. (brak bliższych danych).

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Michałowski Ernest – salezjanin, zamieszkały we Fromborku, aresztowany przez WUBP w Gdańsku, do dyspozycji WUBP w Gdańsku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 1 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. przez WUBP w Olsztynie.

Michałowski Ignacy – zamieszkały w Namysłowie, aresztowany przez Wydział V WUBP we Wrocławiu, oskarżony o bicie dzieci, skazany na 5 lat więzienia.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 12 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie Wrocławia i woj. wrocławskiego.

Miller Bronisław – ur. 9 I 1920 r., franciszkanin, zamieszkały przed aresztowaniem w Malborku, ul. Sztumska 39. W śledztwie przebywał w więzieniu Warszawa II. Skazany na 2 lata z art. 264 KK. Zachowywał

się w więzieniu bardzo dobrze. Utrzymywał kontakt z rodziną korespondencyjnie. Karę odbywał w 1951 r. w więzieniu w Katowicach.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Miller Romuald – franciszkanin, o. Adam, ur. 22 III 1913 r. w Bóbrce, w archidiecezji lwowskiej. 4 IV 1929 r. wstąpił do zakonu franciszkańskiego (Prowincja Niepokalanego Poczęcia NMP Zakonu Braci Mniejszych Bernardynów). 27 V 1934 r. złożył profesję wieczystą w kościele klasztornym w Sokalu. Świecenia kapłańskie przyjął 28 I 1940 r. W l. 1940-1943 był wykładowcą matematyki w Niższym Seminarium Duchownym w Radomiu. Jako spowiednik i katecheta pracował w klasztorach w Radomiu, Warcie, Radeznicy, Opatowie Kieleckim, Kalwarii Zebrzydowskiej, Łodzi, Kole i Olsztynie. W czasie pobytu w Radeznicy aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie. Od 1983 r. aż do swojej śmierci mieszkał w Barczewie. Zmarł 10 VIII 1994 r. w Barczewie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego; Wiadomości i Komunikaty Prowincji Niepokalanego Poczęcia NMP 4 (1994), s. 14.

Miszewski Józef Alfons – kapłan diecezji chełmińskiej, dziekan dekanatu Gdynia, zamieszkały w Gdyni, ul. 22 Lipca 26. Aresztowany przez Wydział V WUBP w Gdańsku pod zarzutem szykanowania księży pozytywnych, w tym ks. Franciszka Rolewskiego. Sprawa w śledztwie [1951].

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. przez WUBP w Gdańsku. Patrz: Leksykon duchowieństwa, t. 3, s. 182.

Morawska Maria Magdalena – urszulanka UR, dyrektorka Prywatnej Żeńskiej Szkoły Sióstr Urszulanek w Poznaniu, aresztowana 7 VII 1955 r. przez UB w Poznaniu na wniosek Prokuratury w sprawie działalności

tajnej organizacji „Orleńa”, założonej przez kilka uczennic tejże szkoły. Arcybiskup poznański, Walenty Dymek, zwrócił się z prośbą o uwolnienie s. Morawskiej do Dyrektora UW w Warszawie, Zygmantowski. 23 VIII 1955 r. została zwolniona z aresztu.

Bibliografia: D. Falkiewicz, *Polityczne kwiatki 15-latk. Sprawa tajnej organizacji młodzieżowej „Orleńa” 1954-1958*, Kraków 2007.

Moszkiewicz Wincenty –

Bibliografia: J. Stefaniak, „*Wroga działalność*” księży w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1956 w świetle materiałów UOP, Sobótka 2 (2001), s. 240, przypis nr 3.

Musiał Walburga Hiacynta – Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki), ur. 17 V 1914 r., córka Teodora, na placówce w Łądku Zdroju. Aresztowana 23 IV 1953 r. przez PUBP w Bystrzycy Kłodzkiej na podstawie sankcji powiatowego prokuratora w Bystrzycy z dnia 23 IV 1953 r. pod zarzutem rozpowszechniania wrogiej propagandy o zmianie pieniędzy w Polsce. Przebywała w areszcie śledczym w Kłodzku do 21 VII 1953 r. Zwolniona aktem łaski Rady Państwa z 21 VII 1953 r. Po zwolnieniu z aresztu przebywała w klasztorze Elżbietanek w Łądku Zdroju.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-8, Wykaz osób aresztowanych przez Wydział XI WUBP we Wrocławiu za rok 1953 z dnia 22 XI 1953 r.; tamże, sygn. 01283/1199, mf V14-52-1/1, Sprawozdanie z pracy Sekcji II Wydziału II Departamentu XI MBP za lipiec 1953 r.

Nawoczyn Maria – Zakon Dobrego Pasterza, ewangelicki, ur. 26 VII 1893 r. Przed aresztowaniem zamieszkała we Wrocławiu, ul. Z. Januszewskiego. Skazana z art. 196 § 8 Dek. z 16 XI 1946 r. na 15 lat więzienia. Podczas odbywania kary utrzymywała kontakty za pośrednictwem korespondencji z Kaduk Cecylią zamieszkałą we Wrocławiu oraz otrzymywała widzenia z wyżej wymienioną, a także utrzymywała kontakt listowny z zakonem w Niemczech. Jako więźnię zachowywała się niepoprawnie; w czasie pobytu w więzieniu w Fordonie była czterokrotnie karana dyscyplinarnie za awanturę w celi, za krzyki i inne wykrocze-

nia przeciwko regulaminowi więziennemu. Mało interesowała się czytaniem książek naukowych, natomiast władze więzienne określały ją jako fanatyczką na tle religijnym. Do władz więziennych na pozór odnosi się z szacunkiem. Od 26 I 1952 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu, gdzie była karana dwa razy za nieprzestrzeganie regulaminu więziennego. W charakterystyce władze więzienia stwierdzały, iż skazana była wrogo ustosunkowana do władz więziennych i do Polski Ludowej. Uważała, że nie zasłużyła na taki wyrok.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz zakonnic przebywających w więzieniu w Fordonie; tamże, Wykaz na 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz księży, zakonników i zakonnic odsiadujących karę w jednostkach więziennych województwa bydgoskiego, sporządzony przez WUBP w Bydgoszczy w lutym 1953 r.

Neff Teresa Urszula – urszulanka UR, nauczycielka i wychowawczyni w Prywatnej Żeńskiej Szkole Sióstr Urszulanek w Poznaniu, aresztowana 29 VII 1955 r. przez UB w Poznaniu na wniosek Prokuratury w sprawie działalności tajnej organizacji „Orleńa”, założonej przez kilka uczennic z klasy, której była wychowawczynią. Z prośbą o uwolnienie s. Neff zwrócił się arcybiskup poznański, Walenty Dymek, do Dyrektora UW w Warszawie, Zygmantowski. Zwolniona z aresztu 23 VIII 1955 r.

Bibliografia: D. Falkiewicz, *Polityczne kwiatki 15-latk. Sprawa tajnej organizacji młodzieżowej „Orleńa” 1954-1958*, Kraków 2007.

Niedźwiecki Stanisław – ur. w 1904 r., zamieszkały w Tomaszowie Lubelskim, ul. Świętojańska, aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie. Sprawę skierowano do Prokuratury Wojewódzkiej w Lublinie. Sądzony z art. 4 § 1 i 2 Dek. z 2 I 1946 r., W więzieniu w Lublinie, gdzie odbywał karę, utrzymywał korespondencję, zachowywał się nienagannie. Zwolniony w [lipcu] 1953 r.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r.

księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; S. Wyszynski, *Pro memoria...*, s. 562; Zamiatała, s. 317.

Okonek Anna – Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki), ur. 6 III 1898 r. Przed aresztowaniem mieszkała w Strzegomiu, ul. Obywatelska 2/3, w Domu Dziecka, aresztowana 15 IV 1950 r. w Świdnicy pod zarzutem bicia i znęcania się nad wychowanymi, skazana na 1 rok więzienia z art. 246 KK. W więzieniu utrzymywała kontakt listowny z rodziną. Podczas odbywania kary zachowywała się nienagannie, przestrzegała regulaminu więziennego.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. wrocławskiego z dnia 12 lutego 1951 r.; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży i zakonnic przebywających w Więzieniu Karno-Śledczym w Świdnicy; tamże, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnic aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.

Opacki Rudolf – ksiądz archidiecezji lwowskiej, przed wojną dyrektor Prywatnego Gimnazjum we Lwowie, prowadzonego przez ss. de Notre Dame. Po wojnie osiadł w Gliwicach, gdzie był katechetą w gimnazjum. Aresztowany za ukrywanie członków WiN-u. Zmarł 22 XII 1964 r., pochowany na cmentarzu komunalnym w Gliwicach.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Opasewicz Tomasz – ur. 21 XII 1880 r., diecezja częstochowska, proboszcz w Gorzkowicach. Aresztowany 9 IX 1948 r. i skazany w 1948 r. na 10 lat więzienia i 4 lata utraty praw obywatelskich, przypadek mienia na rzecz skarbu państwa za inspirowanie pobicia studentów, którzy dokonywali inwentaryzacji zabytków kulturalnych w Kamiensku i Gorzkowicach. Sprawę rozpatrywał WSR w Łodzi. Zmarł 28 VI 1952, pochowany w Kłodzie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; Lista Janusza Stefaniaka; Głos Ludu nr 337 z 7.12.1948, s. 1, AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Orłowski Paweł – ur. 14 X 1913 r., syn Teofila. Kapłan diecezji plockiej, oskarżony

z art. 86 § 2 („obalenie ustroju”) KKWP. 16 IV 1947 r. akt oskarżenia WPR w Warszawie (sprawa R. W-wa 256/47) wpłynął do WSR w Warszawie. 17 tegoż miesiąca sąd umorzył sprawę (Sr 702/47) na mocy art. 11 § 1 ustawy amnestyjnej z 22 II 1947 (umorzenie sprawy na wniosek prokuratora ze względu na fakt, że wymierzona kara podlegałaby darowaniu).

Bibliografia: BUAD IPN: Repertorium WSR w Warszawie, Rok 1947, t. I, sprawa 702; Informacja Jacka Żurka, zbiory własne.

Ostaszewski Ludwik – ur. 23 VIII 1906 r., syn Mariana, mieszkał przed aresztowaniem w Dobrzyniu n. Drwęcą, Rynek 15. Skazany na 6 lat z art. 203 KK. Podczas odbywania kary w więzieniu w Koronowie „zachowywał się dostatecznie, stosunek do PRL «możliwy», karę uważał za słuszną. W więzieniu utrzymuje kontakt listowny z Kamińską zamieszkałą w Toruniu, ul. Mickiewicza 80”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu w Koronowie z dnia 28 XII 1950 r.; tamże, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; DzP i DzŻ, nr 284, z 27 XI 1948; Lista Graczyka, zbiory własne.

Pachnia Józef – wikariusz z Wrocławia, skazany w 1952 r. na 7 lat więzienia „za udział w nielegalnej organizacji «Orłęta».

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Padacz Władysław – ur. się w Ciechanowicach, święcenia kapłańskie przyjął w 1927 r. Od 1930 r. wykładowca i wicedyrektor, a w latach 1932-1939 dyrektor Niższego Seminarium Duchownego w Warszawie. Od 1934 r. wykładowca Seminarium Metropolitalnego w Warszawie. Uczestnik wojny obronnej w 1939 r., walczył we Francji, kapelan wojsk polskich we Włoszech (1945-1947). W l. 1947-1952 duszpasterz akademicki przy kościele św. Anny. W 1950 r. na kilkanaście dni aresztowany. W l. 1952-1974 kapelan kard. Wyszynskiego. Zmarł w 1974 r.

Bibliografia: J. Żaryn, *Przyczynek biograficzny...*, s. 15; S. Wyszynski, *Pro memoria...*, s. 678, 679.

Parschau Johannes – wywieziony w 1945 r. do ZSRR, 13 XII 1951 r. skazany na 15 lat łagrów, w 1955 r. opuścił ZSRR.

Bibliografia: Dzwonkowski, *Lista*, Przegląd Wschodni VI, 3 (2001), s. 592.

Partykiewicz Augustyn – dziekan i proboszcz w Ulanowie (diecezja przemyska), w 1952 r. został skazany na sześć lat więzienia „za rozpowszechnianie fałszywych wiadomości o mordzie w Katyniu”. Po ogłoszeniu amnestii Sąd Najwyższy karę zmniejszył do 1,5 roku.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; Informacje Piotra Chmielowca, zbiory własne.

Pawlikowska Helena – Zakon Sióstr Bernardynek (bernardynki), ur. 23 X 1902 r. Przed aresztowaniem mieszkała w Lublinie, ul. Bernardyńska 5. Sprawa prowadzona była przez Departament Śledczy MBP, aresztowana przez WUBP w Lublinie. Jako więzień śledczy osadzona była z artykułu 1 § 1 Dek. z dnia 13 VI 1946 r. za podżeganie do zamachu przeciwko tow. Bierutowi. Przebywała w więzieniu na ul. Rakowieckiej, będąc w więzieniu żadnych kontaktów nie utrzymywała.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego z dnia 3 II 1951 r.; tamże, Wykaz więźniów, księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniu w Warszawie, ul. Rakowiecka 37, z dnia 27 XII 1950 r., przesłany do Departamentu Więziennictwa MBP.

Pawski Jerzy – aresztowany w 1953 r., przebywał pod śledztwem.

Bibliografia: AAN, UW, sygn. 44/164, s. 44.

Pelc Wiesław – ur. 1 I 1907 r. w Kosinie (pow. Łańcut), zamieszkały w Głogówku, należący do dyspozycji SO w Nysie z siedzibą w Prudniku, skazany na 1 rok i 6 miesięcy więzienia – koniec kary przypada na 23 IX 1950. Karę odbywał w więzieniu w Opolu.

Bibliografia: AAN, MBP, Departament Więziennictwa, Rejestr, Wykazy więźniów księży i VD 1950;

Penar Franciszek – proboszcz z Dydnia (diecezja przemyska), skazany w 1951 r. na

3 lata i 8 miesięcy więzienia „za uprawianie z ambony wrogiej propagandy”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Perskiewicz Józef – proboszcz, skazany w 1950 r. na 8 lat więzienia „za współpracę z bandami”; na mocy amnestii karę zmniejszono do 5 lat i 8 miesięcy, proponowany do zwolnienia [1955].

Bibliografia: AAN, UW, sygn. 44/164, s. 45.

Petlicki Bolesław – ur. 27 III 1922 r., kleryk seminarium duchownego w Pelplinie, zamieszkały przed aresztowaniem w miejscowości Długie (pow. Rypin, woj. bydgoskie). Skazany na 1 rok z art. 2 Dek. z 31 VIII 1944 r. (współpraca z okupantem). Koniec kary przewidziano na 3 II 1951 r. W więzieniu utrzymywał korespondencję z rodzicami, w trakcie odbywania kary „zachowuje się nienaganie, karany dyscyplinarnie nie był, z nałożonych obowiązków wywiązuje się dostatecznie”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz zakonnic i kleryków przebywających w więzieniu w Inowrocławiu; tamże, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Piaskowski Mikołaj – skazany w 1954 r. na 1 rok i 6 miesięcy więzienia „za nielegalne posiadanie broni”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Piątkowska Agnieszka – Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Bolesnej (serafitki), ur. 21 I 1883 r. w Veglus (Czechosłowacja), zamieszkała w Białce Tatrzańskiej, aresztowana 13 VI 1949 r. przez WPR w Krakowie, oskarżona o przestępstwo z art. 14 § 1 Dek. z 13 VI 1946 r. Na polecenie Departamentu V MBP areszt przeliczono przedłużano celem zebrania dowodów winy. Zarząd Zgromadzenia Serafitek zwrócił się pismem z dnia 17 VIII 1949 r. o zwolnienie jej z więzienia z powodu złego stanu zdrowia. 26 I 1950 r. postanowiono o uchyleniu aresztu. Oficer śledczy WUBP w Krakowie, Helena Lont, rozpatrzywszy materiały śledztwa, w którym nie zebrano dostatecznych dowodów winy wystarczającej do aktu oskarżenia, kierując się art. 26 i 169 oraz 99 i 100 KKWP postanowiła umorzyć śledztwo,

środek zapobiegawczy – areszt tymczasowy uchylić, aresztowaną zwolnić z aresztu, postanowienie niniejsze przedłożyć WPR do zatwierdzenia.

Bibliografia: AIPN Kraków sygn. 111/2159, WPR, Akta śledztwa Piątkowskiej Agnieszki,

Pilitowski Stanisław – ur. 20 IV 1911 r., administrator parafii, zamieszkały przed aresztowaniem w Węgrowie (pow. Przasnysz). Skazany na 15 lat z art. 2 Dek. z 31 VIII 1944 r. za znęcanie się nad więźniami w niemieckim obozie koncentracyjnym w Ebensee i brutalne obchodzenie się z chorymi więźniami przebywającymi w tzw. bloku ozdrowieńców. W czasie śledztwa przebywał w więzieniu Warszawa III, otrzymał widzenie z siostrą Reginą z Nowego Miasta oraz Bronisławą Pakułową zamieszkałą w Warszawie, ul. Lomejski. Podczas pobytu w więzieniu nie był karany. W 1951 r. odbywał karę w więzieniu w Goleniowie, w ocenie władz więziennych zachowywał się spokojnie. Zmarł w 1984 r.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; DzP i DzZ, nr 290 z 4 XII 1948; AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Piotryszyn Maria – Zakon św. Klary (klaryski), ur. 25 VI 1903 r., córka Andrzeja. Zamieszkała przed aresztowaniem w Krakowie, ul. Grodzka 54. Aresztowana 18 II 1953 r. i osadzona w Krakowie w więzieniu na ul. Montelupich, oskarżona z art. 85 KKWP. „W okresie pobytu w więzieniu karana dyscyplinarnie nie była. Jednakże w czasie pobytu w więzieniu nie zmieniła negatywnego stosunku do Polski Ludowej. Z wypowiedzi do więźniarek jak i z przeprowadzonych z nią rozmów indywidualnych wynikało, że stara się przekonać, że jest niewinna i niewinnie została osadzona w więzieniu”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz więźniów karno-śledczych i śledczych księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniu w Krakowie Montelupich; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Opinia naczelnika więzienia o więźniarce śledczej Piotryszy Marii z 27 II 1953 r.; AIPN

Kraków, sygn. 111/2159, WPR, Akta śledztwa Piotryszy Marii.

Podgórnjak Feliks – ksiądz diecezji tarnowskiej, ur. 29 IX 1901 w Kańczudze, święcenia kapłańskie otrzymał 29 VI 1925. Od 1935 r. proboszcz w Rzędzianowicach. Po wojnie kilka dni spędził w areszcie (brak bliższych danych). Związał się z Polskim Stronnictwem Ludowym. W 1982 r. przeszedł na emeryturę, zmarł 14 X 1985 r., pochowany w Rzędzianowicach.

Bibliografia: A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 4..., s. 321.

Podkopała Jan – dr, dziekan, oskarżony o współpracę z Niemcami, o bliskie kontakty z żandarmerią niemiecką w czasie II wojny światowej, gdy był proboszczem w Olkuszu, oraz o przywłaszczenie pieniędzy ze zbiórki przeprowadzonej bez zezwolenia na Seminarium Duchowne we Wrocławiu. Został aresztowany 2 XII 1946 r. i osadzony w areszcie w Legnicy, po kilku dniach przewieziony do siedziby UB we Wrocławiu. Był brutalnie przesłuchiwany przez mjra Bartolda w obecności majora sowieckiego. Pretekstem stały się zarzuty o kolaborację z okupantem niemieckim w Olkuszu, a prawdziwym powodem zatrzymania była inicjatywa ks. Podkopały stworzenia katolickiej listy wyborczej w Legnicy, na której umieścił przedwojennego prezydenta miasta, oraz komentowanie na ambonie listu pasterskiego biskupów w sprawie wyborów. 24 I 1947 r., już po wyborach, został przewieziony do więzienia przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu. Zwolniony w [kwietniu] 1947 r.

Bibliografia: Archiwum Prymasa Polski, Warszawa, Teczka: Interwencje u władz państwowych; DzP i DzZ, 30 IX 1948; Archiwum własne.

Popiołek Kazimierz – ur. 19 II 1911 r., syn Jana i Marii z domu Kobyra. Od 1946 r. jako wikariusz pracował w Wierzchosławicach, w 1946 r. został ustanowiony rektorem kościoła w Gorzejowej (pow. Jasło). Został aresztowany w 1947 r. i stanął przed RSW w Krakowie, skazany 13 VI 1949 r. z art. 14 § 1 na 3 lata więzienia „za udział w nielegalnej organizacji WiN. W czasie pobytu w więzieniu we Wronkach nie korzystał z widzeń, nie przejawiał też żalu za

popelnione czyny. Zwolniony z więzienia w 1952 r., objął probostwo z Pogórskiej Woli. Ciężkie przeżycia w więzieniu odbiły się na jego zdrowiu. W 1969 r. zrezygnował z probostwa. Zmarł 8 IV 1976 r., pochowany na cmentarzu w Padwi.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu we Wronkach; tamże, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; Czarnecki Informator, III/k-11, odpis wyroku Sr 373/49; Kostewicz, *Represje karne wobec osób duchownych w latach 1944-1950*, Niepodległość i Pamięć 4 (1997), s. 59; A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 4..., s. 325-326.

Potoczala Michał – ksiądz diecezji przemyskiej, aresztowany przez WUBP w Rzeszowie za przynależność do NOW [1946].

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287; Leksykon duchowieństwa, t. 2, s. 159.

Prihel (Przechel) Bernhard – ur. 18 XI 1881 r., przed aresztowaniem zamieszkały w Leśnicy (pow. wrocławski). Skazany na 14 lat więzienia z art. 4 § 1 i art. 87 KKWP, przebywał w więzieniu w Nowogardzie, nie utrzymywał kontaktu listownego ani widać, zachowywał się, w opinii władz więziennych, dobrze.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Prugiel Antoni – proboszcz parafii Kaszów (diecezja sandomierska), oskarżony wraz ks. Józef Sikorskim o wspomaganie organizacji podziemnych, aresztowany [1946].

Bibliografia: R. Śmietanka-Kruszelnicki, *Duchowieństwo katolickie a podziemie poakowskie na Kielecczyźnie 1945-1948*, Kielecki Przegląd Diecezjalny 2 (1997), s. 192-202; Leksykon duchowieństwa, t. 2, s. 260.

Pruszkowski Stefan – syn Władysława, zamieszkały przed aresztowaniem w miejscowości Łubin Kościelny (woj. białostockie).

Aresztowany za przestępstwo z art. 17 § 1 MKK z 13 VI 1946 r. Skazany na 7 lat. „Zachowuje się nienagannie. Jest zdyscyplinowany i posłuszny względem przełożonych. Wymiar kary uważa za krzywdzący, nie jest w więzieniu zatrudniony, interesuje się czytaniem książek naukowych. Wykazuje stopniowe zrozumienie odnośnie dokonanego przestępstwa i wykazuje stopniową poprawę. Wrogich wypowiedzi z jego strony na temat Polski Ludowej nie stwierdzono”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Pstrąg Weronika – Zgromadzenie Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego (sercanki), zamieszkała w Szpitalu Powiatowym w Sławnie. Aresztowana przez Wydział I WUBP w Gdańsku za nielegalne przekroczenie granicy, skazana 20 VI 1950 r. na 1 rok i 6 miesięcy przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r.

Pyszko Tytus – franciszkanin, brat, zamieszkały w Krakowie, pl. Wszystkich Świętych. Aresztowany przez Wydział V Sekcję V WUBP w Krakowie pod zarzutem wrogiej propagandy. Sprawa w śledztwie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 31 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r.

Rajczakowski Jan – zakonnik, skazany w 1952 r. na 4 lata więzienia za przynależność do „Konfederacji Obrony Wiary i Ojczyzny”.

Bibliografia: Lista Stefaniaka; Lista Galińskiego, zbiory własne.

Rawina Dominik – łącznik „bandy Otto”, werbował ludzi do bandy, organizował przerzuty za granicę. Zwolniony na mocy amnestii. Wyjechał do Włoch.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Redel Mieczysław – ur. 23 I 1910 r., brat zakonny, bonifrat, przed aresztowaniem zamieszkały w Iwonicy (pow. Krosno),

pracujący w zakładzie dla nieletnich epileptyków. Stał przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu, najprawdopodobniej 24 I 1950 r. Prokuratorem był dr Cincio. Skazany na 2 lata więzienia. W uzasadnieniu wyroku: „nadużywając władzy, bił wychowanków kijem, gumą i rękami, zamykał ich do karceru i ciemnicy, urządzał im nocne „apele”. Skazany na karę 2 lat więzienia z art. 246 i 286 § 2 KK. „Widzeń nie otrzymuje. Paczki i korespondencję otrzymuje od matki. Podczas pobytu w więzieniu Wrocław I karany nie był. Za popełnione przestępstwo nie wykazuje skruchy i żadnej poprawy. Do przełożonych odnosi się z szacunkiem, chce zaskarbić sobie ich władzę”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz z dnia 28 XII 1950 r. więźniów księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniu Wrocław I; tamże, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; Trybuna Ludu nr 24 z 24 I 1950; nr 28 z 28 I 1950; nr 29 z 29 I 1950. Patrz: Florczak Wincenty, Dorsz Zofia.

Rein Antoni – wikary z katedry poznańskiej, skazany w 1948 r. na 4 lata więzienia (brak bliższych danych).

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Rembowski Szczepan – zamieszkały w Zgierzu, ul. Skłodowskiej 12, aresztowany przez WUBP w Łodzi. Podejrzany o szpiegostwo. Zwolniony nakazem Prokuratora Wojskowego z dnia 22 XII 1950 r.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 6 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie Łodzi i woj. łódzkiego.

Rojkowski Jan – ur. 7 XI 1915 w Jaśle, syn Henryka i Stanisławy Szydłowskiej, studia teologiczne odbył w seminarium duchownym w Przemyślu, święcenia kapłańskie przyjął w 1938 r., od 1942 r. wikariusz w parafii Rymanów. W czasach stalinowskich był więziony i przesłuchiwany przez UB w Sanoku. W I. 1955-1957 uczył religii w Szkole Podstawowej w Niebieszczanach. Na własną prośbę został przeniesiony do Jasła i zatrudniony jako nauczyciel religii w Szkole Podstawowej nr 2. Gdy w 1960 r. ponownie usunięto religię ze szkół, pracował

jako katecheta przy parafii Jasło-Fara. Zmarł nagle 18 IV 1967 r.

Bibliografia: Z. Świstak, *Słownik biograficzny znanych postaci Jasła i regionu*, Jasło 1998.

Romanowski Jan (Wacław) – ur. 25 VI 1910 r., karmelita, zamieszkały przed aresztowaniem w Lipinach (pow. Dębica), skazany w 1950 r. na 8 lat więzienia „za udział w nielegalnej organizacji WiN”. Jak należało wnosić z aktu oskarżenia, duchowny udzielał pomocy wiosną 1946 r. działaczom WiN w Dębicy, udostępnił swą celę klasztorną na zebrania Rady WiN Dębica oraz przyjmował konspiracyjne czasopisma WiN – „Ku wolności” i „Orla Białego”. 28 XII 1948 r. zastępca szefa WUBP w Rzeszowie, Stefan Gajda, zatwierdził plan operacyjnego rozpracowania Rady WiN Dębica przez funkcjonariuszy Wydziału III WUBP, w ramach którego agent „Felek” (uczestniczący wcześniej w spotkaniach Rady) miał wydobyc informacje od o. Romanowskiego. Dzięki dotarciu do o. Romanowskiego rzeszowskie UB chciało wykażać powiązania WiN w Dębicy z „obcym wywiadem”. Sądzony przez WSR w Rzeszowie 11 VIII 1949 r. Wraz z nim sądzono ks. Heinza Stanisława i Tadeusza Goliczkiego, członka WiN-u. Romanowski przyznał się do współpracy z WiN-em. Sądzony z art. 86 KKWP 204 i 205 KK, skazany na 8 lat więzienia. W czasie śledztwa przebywał w więzieniu w Rzeszowie, otrzymywał korespondencję i widzenia. Zachowanie w czasie odbywania kary w ocenie władz więziennych nienaganne. Przed i w trakcie procesu w prasie ukazały się informacje, że ks. Romanowski stanie przed sądem pod zarzutem „systematycznego bicia” mężczyzn zatrudnionych w majątku klasztornym oraz spowodowania zajścia w ciąży pracownicy administracji w klasztorze Karoliny Strączek i namawianie jej do spędzenia płodu”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; DzP i DzZ, 19 VIII 1949; Trybuna Ludu z 12 VIII 1949; *Rozpracowanie i likwidacja rzeszowskiego Wydziału WiN w dokumentach UB (1945-1949)*, red. T. Balbus, Z. Nawrocki, Warszawa 2001, s. 292, 293, 561.

Rotta Józef – ksiądz diecezji chełmińskiej, po święceniach pracował jako wikariusz,

a następnie jako proboszcz w Sarnowie (1935-1936), wikariusz w Gdyni-Małym Kącku (1936-1937), wikariusz w Wielkiej Łące (1937), wikariusz w Pucku (1937-1939), wikariusz w Grudziądzu (od 15 V 1939). W czasie II wojny światowej ukrywał się przed aresztowaniem. 1 IX 1945 r. został administratorem parafii Strzecz, gdzie wybudował kościół. 15 XII 1951 r. biskup chełmiński, Kazimierz Kowalski, mianował go administratorem nowo erygowanej parafii św. Józefa w Gdyni-Leszczynkach i zlecił mu wybudowanie kościoła. Przystąpił do budowy kościoła i plebanii. 23 VI 1961 r. został aresztowany i skazany przez Sąd Wojewódzki w Gdańsku na półtora roku więzienia za „nadużycia” związane z budową kościoła. Zmarł 12 VI 1978 r. w Leszczynkach, pochowany na miejscowym cmentarzu.

Rożak Andrzej – ur. 28 V 1908 w Małnowskiej Woli (pow. Mościska), wyświęcony na kapłana obrządku greckokatolickiego. 9 III 1936 r. Do końca 1946 r. pracował jako duszpasterz w Mołodyczu (pow. Jarosław). Od 29 V 1947 r. na terenie parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Nowej Wsi Królewskiej (obecnie dzielnica Opola) uzyskał pozwolenie na odprawianie mszy i udzielanie sakramentów w obrządku rzymskokatolickim. 3 I 1952 r. aresztowany w związku z zarzutem o udzielonej pomocy Ukraińskiej Armii Powstańczej (odstępowanie żywności, kwatery i odprawianie mszy św.). Ks. Rożak nie przyznał się do winy. Stwierdził, że pięciokrotnie nachodzony przez uzbrojonych mężczyzn znalazł się „w sytuacji przymusowej i bez wyjścia”, a mszę św. odprawił „....w okresie świąt Bożego Narodzenia 1946 r. został [...] przymusowo uprowadzony do lasu”. Również świadkowie potwierdzali wersję duchownego. Podkreślano pomoc, jaką świadczył Polakom w czasie okupacji. Niemniej sąd zakwalifikował czyn księdza jako przestępstwo z art. 88 w związku z art. 85 KKWP i skazał go 23 V 1952 r. na karę 4 lat pozbawienia wolności. Wyrok zaskarżył prokurator. Najwyższy Sąd Wojskowy uchylił wyrok i skierował sprawę do ponownego rozpatrzenia przez WSR w Rzeszowie. 30 VII 1952 r. ks. Rożak skazany został z art. 28 w związku z art. 85 KKWP na karę 10 lat więzienia. Na poczet kary zaliczono tymczasowy areszt zastoso-

wany od stycznia 1952 r. Na mocy amnestii z 22 VII 1952 r. kara została skrócona o 3 lata i 4 miesiące. W początkach 1955 r. ks. Kobierzycki, wikariusz kapitulny w Opolu, rozpoczął starania o przedterminowe zwolnienie duchownego. Sprawę rozpatrzono jednak dopiero po odbyciu przez Rożaka połowy wyroku. Po zwolnieniu duchowny nie powrócił już do Nowej Wsi Królewskiej. W l. 1955-1957 pełnił funkcję kapelana ss. Najświętszej Marii Panny Niepokalanej w Nysie. Zmarł 18 XI 1994 r. w Zielonej Górze, pochowany został 22 XI 1994 r. w Przemyślu.

Bibliografia: Archiwum Kurii Diecezji Opolskiej, Teczka ks. Andrzej Rożak; G. S [trzeduła], Sp. ks. dziekan Andrzej Rożak, Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej 3 (1995), s. 148-149; J. Sosnowski, *Nowa Wieś Królewska. Dzieje Miejscowości. Historia kościoła*, Opole 2005, s. 69; Biogram autorstwa D. Kurpiers.

Różalski Franciszek – wikariusz z Warszawy, skazany w 1953 r. na 2 lata i 6 miesięcy więzienia „za współpracę z nielegalną organizacją młodzieżową «Ruch Uniwersalistyczny»”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Rufin Janusz – ur. 20 VII 1912 r., zakonnik bernardyn, przed aresztowaniem zamieszkały w Przeworsku, ul. Bernardyńska 95. Skazany z art. 88 § 1 KKWP na 7 lat. W czasie odbywania kary w więzieniu w Wronkach nie wykazywał żalu za popełniony czyn, utrzymywał kontakt listowny z bratem.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu we Wronkach; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Rufin Paweł – ur. 11 V 1906 r., zakonnik, przed aresztowaniem zamieszkały w miejscowości Marszałki (pow. Kępno Poznańskie), skazany na 5 lat z art. 14 § 1 MKK. W więzieniu utrzymywał kontakt listowny z Franciszkiem Wieczorkiem z Tarnowskich Gór. „Dostatecznej poprawy w czasie odbywania kary nie wykazuje”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu we Wronkach.

Rybka Henryk – w 1950 r. skazany na dożywocie, w opinii UW [w 1955] winien nadal odbywać karę.

Bibliografia: AAN, UW, sygn. 44/164, s. 47.

Ryszelewski Jerzy – wikariusz w Łodzi. Oskarżenie dotyczyło współpracy z organizacją WiN. Rozprawa miała miejsce 30 XII 1946 r. Skazany został na 5 lat pozbawienia wolności i 2 lata pozbawienia praw obywatelskich. Ks. Ryszelewski wyszedł na wolność 1 III 1947 r. dzięki ogłoszonej amnestii. Po raz pierwszy został on aresztowany 25 I 1946 r. i przetrzymywany w Wojewódzkiej Prokuraturze Okręgowej. Zwolniony stąd został 20 IX 1946 r. Natomiast drugie aresztowanie nastąpiło niedługo po zwolnieniu – 26 listopada lub grudnia; tym razem ks. Ryszelewski trafił do więzienia na ul. Kraszewskiego 1. Prawdopodobnie tuż po uwolnieniu nie wrócił do łódzkiej parafii. Według spisu znajdującego się w teczce WUBP w łódzkim IPN, ksiądz ów mieszkał zapewne w powiecie łaskim – w Grabnie. W sprawozdaniu z 1951 r. niejaki ks. Ryszelewski pojawia się jako wikary parafii św. Krzyża.

Bibliografia: AIPN Łódź, pf 12/60, t. V, Spis aresztowanych księży na terenie województwa łódzkiego, k. 92; tamże, Notatka dotycząca danych aresztowanych księży, k. 94; Archiwum Państwowe w Łodzi, PRNmŁ, 1516, Sprawozdanie Referatu ds. Wyznań za okres od 1 VII do 1 X 1951 r., k. 78; Ł. Przybysz, *Kościół Rzymskokatolicki w Łodzi w latach 1945–1956*, Łódź 2007, s. 146.

Sanak Zofia – Zgromadzenie Sióstr Kanońniczek Ducha Świętego (kanoniczki), aresztowana w 1950 r. przez MO w Starogardzie za przynależność do nielegalnej organizacji. Sprawa została umorzona, po czym aresztowana ponownie w 1950 r. przez MO na polecenie Sekcji V Wydziału V i przekazana do WUBP w Bydgoszczy. Zarzut: przynależność do nielegalnej organizacji.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. z dnia 31 I 1951 r.; tamże, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnic aresztowanych w 1950 r.

Siczek Piotr – W czasie II wojny światowej pracował jako wikariusz w parafii Lack (archidiecezja wileńska), która była dużym ośrodkiem duszpasterskim w powiecie szaruckim, między Grodnem i Lidą. Zaangażował się w działalność partyzancką i został kapelanem 5 batalionu nowogródzkiego 77. Pułku Piechoty Armii Krajowej. Nosił pseudonim „Piotr”. Poza zakończeniu wojny znalazł się na terenie diecezji łódzkiej, pracował jako proboszcz w Piotrkowie. W 1946 r. został skazany przez władze sowieckie na 10 lat więzienia i wywieziony do ZSSR. W l. 1962-1972 był proboszczem parafii Świętego Michała Archanioła w Chabielicach (pocztą Szczerców).

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Sikora Paweł – ur. 29 VI 1889 r., ewangelicki pastor, zamieszkały przed aresztowaniem w Hermanowicach 6 (pow. Cieszyn). Skazany na 8 lat i 6 miesięcy więzienia za przestępstwo z art. 2 Dek. z 31 VIII 1944 r. i art. 1 § 1 Dek. z 28 VI 1946 r. Utrzymywał kontakt z rodziną poprzez widzenia i korespondencje. „Podczas pobytu w więzieniu zachowuje się należycie. Do położonych odnosi się z szacunkiem, rozkazy i polecenia wykonuje ku zadowoleniu położonych, przez okres odbywania kary w więzieniu w Cieszynie raz był karany dyscyplinarnie za nieprzestrzeganie regulaminu więziennego. Zapatrywanie i ustosunkowanie do Demokracji Ludowej i jej rządu jest ukryte, w rozmowach indywidualnych, jak wynika, nie jest dobrego zdania”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu Karno-Słedczym w Cieszynie z dnia 7 I 1951 r.; tamże, mf V14-26A-1/-7, Wykaz księży zakonnic odsiadujących karę w poszczególnych jednostkach więziennych woj. opolskiego z 3 III 1953 r.

Skrodzka Cecylia – Zgromadzenie Sióstr Wspólnej Pracy, zamieszkała w domu zakonnym w Lipnie. 10 V 1952 r. siłą wyciągnięta z domu w Lipnie i przewieziona do Bydgoszczy do więzienia na ul. Wały Jagiellońskie. Zwolniona po kilku dniach bez wyroku.

Bibliografia: L. Jędrzejczak, *Represje w PRL wobec Zgromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi*, Ateneum Kapłańskie,

styczeń-luty 144, 1(575) (2005), s. 58. Patr.: Gabrysiak, Kobielska Irmina, Leksykon duchowieństwa, t. 2, s. 70-72.

Słupek Tadeusz – aresztowany przez WUBP w Krakowie 19 X 1948 r. pod zarzutem przynależności do WiN, sprawę przekazano do Rejonowej Wojewódzkiej Prokuratury w Krakowie.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Sokół Marian – bernardyn, zamieszkały w Radecznicy, aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego.

Sosnowski (1916-1997) – karmelita, imię zakonne Benignus, represjonowany za posiadanie dewiz amerykańskich

Bibliografia: Lista Gabriela Bartoszewskiego.

Sowiecki Stanisław Przemysław – ur. 3 XII 1898 r. w Bładowie (pow. Tuchola), syn Franciszka i Elżbiety z domu Paloszek. Ostatnio zamieszkały w Wysocku (pow. Ostrów Wielkopolski). Aresztowany za udzielenie pomocy ks. Joachimowi Lichtemu oskarżonemu o działalność szpiegowską. Zwolniony z aresztu, w 1953 r. przebywał w Wysocku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-8, Wykaz osób aresztowanych przez Wydział XI WUBP we Wrocławiu w 1953 r.

Spychalski Heliodor – proboszcz w parafii Jaksice (archidiecezja gnieźnieńska), aresztowany w 1951 r. pod zarzutem propagandy antykomunistycznej, przetrzymywany bez wyroku, pracował w kamieniołomach, zwolniony w 1956 r., proboszcz w Rzdakwinie (1956-1967). Zmarł w 1967 r.

Stańczak Stanisław – zakonnik ze zgromadzenia bezhabitowego Braci Sług Maryi, przed aresztowaniem zamieszkały w Białymstoku, ul. Słonimska, dyrektor Zakładu Rzemieślniczo-Wychowawczego pw. św. Józefa. Aresztowany przez Sekcję V Wydziału V w dniu 30 VIII 1950 r. Oskarżony o współpracę z WiN. Akt oskarżenia zo-

stał skierowany do Prokuratury Wojskowej w Białymstoku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. (diecezja łomżyńska).

Studziński Franciszek – dominikanin, skazany w 1951 r. na 12 lat więzienia „za kontakty z grupą, która planowała nielegalne przekroczenie granicy”. Zamieszkały w Krakowie, aresztowany przez WUBP w Łodzi. Brał udział w nielegalnej ucieczce grupy księży za granicę. Por. Gajda Bronisław, Leksykon duchowieństwa, t. 2, s. 137.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 6 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie Łodzi i woj. łódzkiego; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Suliga Władysław – ur. we Włoszczowej, święcenia kapłańskie przyjął w 1932 r. w Warszawie, kapelan wojskowy, zamieszkały w parafii Matki Bożej Dobrej Rady w Zgierzu, prefekt w liceum w Zgierzu od września 1948 r. do czerwca 1950 r. Zamieszkały na terenie woj. zielonogórskiego. Aresztowany przez PUBP w Jeleniej Górze oraz Sekcję V WUBP we Wrocławiu. Oskarżony o inspirowanie organizacji młodzieżowej nielegalnej. „Sprawę przekazano do Wydziału Śledczego, gdzie jest dotychczas w śledztwie”. Zmarł w Warszawie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 12 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie Wrocławia i woj. wrocławskiego.

Suraj Maria – Zgromadzenie Sióstr Służebniczek NMP (służebniczki) ur. 14 II 1889 r. Zamieszkała przed aresztowaniem w Łąckowie (pow. Olsztyn). Skazana z art. 87, 46 § 1, 48 §1, KK art. 49, 40 na 2 lata i 6 miesięcy więzienia. Karę odbywała w więzieniu dla kobiet w Fordonie. Utrzymywała podczas odbywania kary korespondencję listowną z Ignacym Surajem zamieszkałym w Warszawie. W ocenie władz więziennych skazana zachowywała się dobrze, nie była karana dyscyplinarnie. Nie interesowała się prasą bieżącą ani życiem politycz-

nym. Prace powierzone wykonywała do-
brze. Do władz zwierzchnich odnosiła się
z szacunkiem.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845,
mf V14-26A-1/-5, Wykaz zakonnic przebywa-
jących w więzieniu w Fordonie; tamże, sygn.
01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz na 1 I
1951 r. księży, zakonników i zakonnic przeby-
wających w więzieniach.

Sychta Ludwika – Zgromadzenie Sióstr
Służebniczek NMP (służebniczki) ur. 16 VII
1902 r. Zamieszkała przed aresztowaniem
w Sławnie, ul. Łukaszewicza 7. Aresztowana
przez Wydział I WUBP w Gdańsku za niele-
galne przekroczenie granicy. Skazana 20 VI
1950 r. z art. 23 na 1 rok i 6 miesięcy przez
Sąd Apelacyjny w Gdańsku. Przebywała
w więzieniu w Gdańsku. Podczas odbywa-
nia kary nie otrzymywała korespondencji.
Władze zakładu karnego określały jej za-
chowanie jako nienaganne.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845,
mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnic
aresztowanych w 1950 r. z WUBP w Gdańsku
z dnia 3 II 1951 r., przesłany do Departamentu
V MBP Wydziału V; tamże, sygn. 01283/845,
mf V14-26A-1/-6, Wykaz na 1 I 1951 r. księży,
zakonników i zakonnic przebywających w wię-
zieniach.

Szczygielska Zofia – Zgromadzenie Sióstr
Miłosierdzia (szarytki), ur. 12 IV 1893 r.
w Krakowie. Skazana z art. 286 KK na 3 lata
i 6 miesięcy. Przebywała w Obozie Pracy
Leszno-Gronowo. Przebywając w miejscu
odosobnienia, utrzymywała kontakt z siostra-
mi ze zgromadzenia, była zdyscyplinowana
i spokojna.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845,
mf V14-26A-1/-6, Wykaz na 1 I 1951 r. księży,
zakonników i zakonnic przebywających w wię-
zieniach; tamże sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4,
Wykaz więźniów Obozu Pracy Leszno-Gronowo,
którzy przed aresztowaniem przebywali w za-
konach.

Szczypa Roman – franciszkanin, skazany
w 1953 r. na karę więzienia „za współpracę
z nielegalną organizacją POP-Wolność”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; Lista
Adama Dziuroka, zbiory własne.

Szejda Franciszek – wychowawca w semi-
narium duchownym w Drohiczynie, skazany

w 1950 r. na 2 lata więzienia „za udział
w nielegalnym Caritasie”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Szelhauz Józef – ur. 17 III 1896 r., sta-
nął przed WSR w Warszawie, sygn. Akt
SR 267/54. Archiwum Wojsk Lądowych
w Warszawie.

Bibliografia: Lista Jacka Żurka, zbiory własne.

Sześciuk Jan – aresztowany 5 I 1948 r. przez
Wydział III WUBP w Łodzi za szereg
„wrogiej propagandy”.

Bibliografia: Lista Jacka Żurka, Art. 295/VII-
218.

Szklarek-Trzeciński Henryk – zakonnik
(palotyn), walczył w bitwie nad Bzurą, był
kapelanem między innymi Związku Walki
Zbrojnej, AK i w powstaniu warszawskim.
Odnznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu
Virtuti Militari przez gen. Bora-Komorow-
skiego. Skazany w 1953 r. na 3 lata więzienia
„za wykorzystywanie ambony do celów
politycznych”.

Bibliografia: Gazeta Poznańska z 23 V 2000;
Lista Janusza Stefaniaka.

Schmidt Zdzisław – wikariusz z parafii św.
Wojciecha w Warszawie, skazany w 1951 r.
na 5 miesięcy więzienia „za obelżywe od-
noszenie się do przedstawiciela prezydenta
Warszawy”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Sztuba Wacław – proboszcz z Mociejowa
(powiat Międzychod, woj. poznańskie),
aresztowany w listopadzie 1945 r. za pro-
pagandę antyrządową, skazany w 1945 r.
na 5 lat więzienia „za wrogie wypowiedzi
z ambony”; zwolniony na mocy amnestii.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; AAN, Wy-
kaz przestępczej działalności kleru, t. 1, s. 281.

Szymański Stefan – kapłan diecezji gdań-
skiej, skazany w 1951 r. na 25 lat więzienia
„za udział we wrogiej propagandzie”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Szymczak Wiktoria – Zgromadzenie Sióstr
św. Elżbiety (elżbietanki), ur. 19 XII 1889 r.,
córka Jakuba. Zamieszkała w Dzierżoniowie.

Aresztowana w 1951 r. przez WUBP we Wrocławiu, oskarżona o nadużycia gospodarcze w szpitalu oraz za znęcanie się nad chorymi. Wyrok niezany.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnice aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.

Szymkiewicz Edward – ur. w 1909 r., zamieszkały w miejscowości Kumów (pow. Chełm), aresztowany przez Wydział II WUBP w Lublinie, skazany.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnice aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach.

Szynkowski Franciszek – zamordowany w 1945 r. przez żołnierzy radzieckich.

Bibliografia: L. Boncza-Bystrzycki, *Kościół katolicki na Pomorzu zachodnim 1871-1945*, Koszalin 1995, s. 280-281.

Śmieja Jadwiga – zakonnica zamieszkała w Namysłowie, aresztowana przez Wydz. V WUBP we Wrocławiu za znęcanie się nad chorymi dziećmi, skazana na 3 lata więzienia.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz księży i zakonnice aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. wrocławskiego z dnia 12 II 1951 r.; tamże, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnice aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.

Świdzki Lucjan – wikariusz z Kutna (diecezja warszawska), skazany w 1951 r. na 1 rok więzienia „za przynależność do nielegalnej organizacji «Tajny Związek Młodzieży Polskiej»”

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Święcki Edward – aresztowania w Caritasie w 1950 r.

Bibliografia: Zamiatała, s. 317.

Świrska Teresa Immakulata – zgromadzenie sióstr serafitek, zamieszkała w Krakowie, ul. Konfederacka 18. Została zatrzymana przez UB w Krakowie w dniu 9 VI 1949 r. do dyspozycji MBP w Warszawie

i w dniu 13 VI 1949 r. została przekazana do MBP.

Bibliografia: AIPN Kraków sygn. 111/2159, WPR, Akta śledztwa Świrskiej Teresy Immakulaty.

Świstak Andrzej – ur. 8 IX 1907 r., kapucyn z Wrocławia. W październiku 1948 r. przybył do Warszawy, aby w Ministerstwie Ziemi Odzyskanych uzyskać dla swego zakonu kościół św. Jana we Wrocławiu. Zaprosił dwóch pracowników ministerstwa na obiad i tam wręczył im walutę (141 dolarów) w zamian za obietnicę przyznania kościoła dla zakonu. Gdy płacił dolarami, zauważył to jeden z konfidentów milicji i zaarrestował zakonnik oraz obu urzędników. SO w Warszawie skazał go w 1948 r. z art. 296 § 1 art. 47 § 1 art. 52 i 293 KK (handel obcą walutą) na 3 lata i 6 miesięcy więzienia. W więzieniu w Warszawie I wykazuje wrogi stosunek do PRL, utrzymuje kontakt listowny i widzenia z rodziną.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnice przebywających w więzieniach; AAN Warszawa, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287; DzP i DzŻ nr 5 z 6 I 1949; Niepodległość i Pamięć 4 (1997), s. 70.

Teterka Franciszek – franciszkanin, zamieszkały w Radecznicy, aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie; sprawę prowadził Wydział Śledczy WUBP w Lublinie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnice aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego.

Thiel Artur – kapłan diecezji poznańskiej, dziekan czernichowski, skazany w 1949 r. na 1 rok i 6 miesięcy więzienia „za wrogą działalność przeciwko ustrojowi PRL”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Tomaszewska Irena – Zakon Sióstr Benedyktynek (benedyktynka), ur. 21 VII 1925 r., zamieszkała przed aresztowaniem w Żarnowcu. Skazana z art. 18 Dek. z 13 VI 1946 r. na 2 lata więzienia. Podczas odbywania kary utrzymywała korespondencję z Tomaszewskim Wacławem zamieszkałym w Szubinie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz zakonnic przebywających w Więzieniu Karnym w Fordonie; tamże mf V14-26A-1/-6, Wykaz na 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Troska Ignacy – ur. 23 VIII 1894 r., zamieszkały przed aresztowaniem w Szczecinie, ul. Strzelecka, dziekan dekanatu Korycin (pow. Białystok). Aresztowany przez Jednostkę WOP w Kostrzynie w dniu 12 VIII 1949 r. Oskarżony o współpracę z Niemcami, z NSZ po wyzwoleniu oraz o usiłowanie przekroczenia nielegalnie granicy. W czasie śledztwa przebywał w więzieniu w Białymstoku, sądzony z art. 23 Dek. z 23 IX 1944 r. Za współpracę z Niemcami sprawa znajduje się w Sądzie Wojewódzkim. Akt oskarżenia o współpracę z NSZ skierowano do WPR.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-2, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. Diecezja łomżyńska; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz więźniów księży przebywających w Więzieniu Karno-Śledczym w Białymstoku; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Turowski Mikołaj – ur. 13 VII 1897 r., ksiądz prawosławny, zamieszkały przed aresztowaniem w Słupsku (woj. koszalińskie). W śledztwie przebywał w więzieniu w Białymstoku, sądzony za przestępstwo z art. 1 Dek. z 31 VIII 1944 r. Skazany na dożywocie. Korespondencje utrzymywał z córką Ireną Szymańską, zamieszkałą w Słupsku, ul. Wojska Polskiego 28/5. „Jest wrogo ustosunkowany do ustroju Polski Ludowej, co ujawnia się w jego wypowiedziach wśród więźniów, za co był karany dyscyplinarnie. Zachowanie jego jest niedostateczne”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu Karnym w Barszczewie (woj. olsztyńskie) z dnia 2 I 1951 r.; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Urbanek Karol – aresztowany w styczniu 1946 r. pod zarzutem współpracy z NZS.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, t. 4, Wykaz przestępczej działalności kleru, s. 281-287.

Urbanik Marian – ur. 18 VIII 1911 r., syna Jana, stanął przed WSR w Warszawie, sygn. akt SR 114/53. Archiwum Państwowe M. St. Warszawy.

Bibliografia: Lista Jacka Żurka, zbiory własne.

Urbańska Stanisława – Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki), ur. 1910 r. Przed aresztowaniem zamieszkała w Krotoszynie, ul. Leśna 4, zatrudniona w Szpitalu Miejskim w Krotoszynie. Była zastępcą dyrektora „Caritasu” w Gnieźnie, ks. Kineckiego. Stała przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu pod zarzutem, że na polecenie ks. Kineckiego nie księgowała sum uzyskanych ze sprzedaży artykułów będących własnością „Caritasu”, lecz wpłacała je bezpośrednio ks. Kineckiemu. Także na polecenie ks. Kineckiego fałszowała kwity magazynowe, prowadziła nielegalną kasę, do której wpływały pieniądze za bezprawne sprzedawanie kupcom prywatnym wysokogatunkowej mąki, ok. 50 kg kawy ziarnistej i innych artykułów przeznaczonych dla kolonii dziecięcych. Kwity fałszowała m.in. celem ukrycia przestępczych transakcji futrami (wg świadków sprzedała 20 futer). Aresztowana 13 II 1950 r. przez WUBP w Poznaniu. Oskarżona o nadużycia w „Caritasie”, skazana z art. 286 § 2 i 187 KK na 3 lata więzienia. Przebywała w Więzieniu Karno-Śledczym w Poznaniu. Podczas pobytu w więzieniu utrzymywała kontakt z siostrą Osińską Natalią zamieszkałą w Robakowie (pow. Chełmno), z bratem Stanisławem Urbańskim zamieszkałym w Grudziądzu, ul. Moniuszki 14, oraz z siostrami zakonnymi elżbietankami. Patrz: Kinecki Sylwester, Leksykon duchowieństwa, t. 1, s. 109, 110.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845 mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży i zakonnic przebywających w więzieniu w Poznaniu z dnia 25 I 1951 r.; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz na 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; tamże, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnic aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.; Trybuna Ludu z 12 VII 1950; Zmiana, s. 317.

Vogiel (Fogel) Gertruda – Zgromadzenie Sióstr św. Karola Boromeuszka (boromeuszki), ur. 12 X 1893 r. w Siemianowicach, kierowniczką Domu Dziecka „Caritasu” w Pyskowicach, skazana z art. 286 KK na 2 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności za znęcanie się nad dziećmi. Przebywała w Obozie Pracy Leszno-Gronowo w 1951 r. Kontakt listowny oraz widzenia utrzymywała z boromeuszkami z Trzebnicy. W czasie odbywania kary była zdyscyplinowana i spokojna, nie była karana.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-4, Wykaz więźniów karnych Obozu Pracy Leszno-Gronowo, którzy przed aresztowaniem przebywali w zakonach; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-6, Wykaz na 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; DzP i DzŻ, nr 172 z 21 VII 1949.

Wach Tadeusz – podczas śledztwa przebywał w więzieniu w Nysie. Oskarżony o przestępstwo z art. 43 KK. Widzenia w więzieniu z byłą gospodynią Marią Dobronikowską oraz z ks. Franciszkiem Pyrą, zachowanie w czasie pobytu w zakładzie karnym nienaganne.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa.

Wałag Józef – wikariusz, skazany w 1946 r. na 2 lata więzienia „za udział w nielegalnej organizacji WiN”. Według H. Pajaka, był kapelanem AK, w 1946 r. skazany na 4 lata, ponownie aresztowany, uwolniony w 1950 r., szykanowany aż do 1989 r. Od 1949 r. przebywał na Ziemiach Zachodnich.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; H. Pajak, *Rzeczy zbirów...*, s. 277; *Rozpracowanie i likwidacja rzeszowskiego wydziału WiN w dokumentach UB, 1945-1949*, Warszawa 2001, s. 386, 405, 407.

Walocha Antoni – ksiądz diecezji kieleckiej, płk, kapelan Wojska Polskiego, do końca okupacji proboszcz w Mstyczowie, zamordowany w 1946 r.

Bibliografia: Lista Ryszarda Gryza, zbiory własne.

Walter Stanisław – ur. 1913 r. w Cięcinie (żywieckie), święcenia kapłańskie przyjął w 1943 r. W 1946 r. w schematyzmie diece-

zjalnym figuruje jako wikary w Chocznie, zmarł w szpitalu, pobity przez UB. Schematyzm z 1949 r. już go nie wykazuje.

Bibliografia: Lista Adama Dziuroka, zbiory własne; *Elenchus venerabilis cleri Archidioecesis Cracoviensis pro anno 1946*, s. 56.

Wańkowski Józef – aresztowania w Caritasie, 1950 r.

Bibliografia: Zamiałała, s. 317.

Warchlewska Wanda Stanisława – Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki), ur. 4 X 1891 r. Aresztowana w 1952 r. przez WUPB w Zielonej Górze. Oskarżona o nadużycia gospodarcze w szpitalu.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnic aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.

Wawrzyniak Mieczysław – skazany w roku 1952 na 4 lata więzienia „za kolportaż nielegalnych ulotek”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Wąsowicz Stanisława – s. Urszula, benedyktynka misjonarka, aresztowana 29 X 1952 r., oskarżona o pomoc nielegalnej organizacji niepodległościowej, skazana na 5 lat pozbawienia wolności; na mocy amnestii z 22VII 1953 r. po 9 miesiącach więzienia została zwolniona.

Bibliografia: Lista Agaty Mirek, zbiory własne.

Węgorz Józef – zamieszkały Radecznicy (pow. Zamość), aresztowany przez Wydział V WUBP w Lublinie. Sprawa prowadzona przez Wydział Śledczy WUBP w Lublinie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. na terenie woj. lubelskiego.

Wielomski Władysław – zakonnik ze zgromadzenia bezhabitowego Braci Sług Maryi, przed aresztowaniem zamieszkały w Białymstoku, ul. Słonimska, dyrektor Zakładu Rzemieślniczo-Wychowawczego pw. św. Józefa. Aresztowany przez Sekcję V Wydziału V w dniu 30 VIII 1950 r. Oskarżony o pomoc i ukrywanie członka Win-u. Akt oskarżenia został skierowany do Prokuratury Wojkowskiej w Białymstoku.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. Diecezja łomżyńska.

Wierzbica Stanisław vel Kozłowski Leon – ksiądz zakonu palotynów, przed aresztowaniem zamieszkały w Warszawie, ul. Skaryszewska 12, następnie Lidzbark Warmiński. Aresztowany przez WUBW w Olsztynie na polecenie Sekcji V Wydziału V, oskarżony o usiłowanie ucieczki za granicę. Skazany w 1951 na 1 rok więzienia „za nielegalne przekroczenie granicy”.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 31 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r.; tamże, Wykaz z dnia 1 II 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r. przez WUBP w Olsztynie; tamże, Wykaz z dnia 3 II 1951 r. księży i zakonnic aresztowanych w 1950 r. przez WUBP w Gdańsku.

Witkowski Henryk – skazany na 4 lata za przestępstwa z art. 118 § 1, 115 § 1 KKWP, 191, 193, 146, KK, 171 KKWP, 125 § 2 KK. Podczas odbywania kary w więzieniu w Wiśniczu Nowym koresponduje z kolegą Władysławem Cygańskim z Warszawy, ul. Krypska 16. Z prac poleconych w więzieniu wywiązuje się dobrze, karany nie był.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa.

Włodarczyk Elżbieta Błażeja – Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki). Przed aresztowaniem zamieszkała w Kamieniu Krajeńskim. Od czerwca 1954 r. przebywała kolejno w więzieniach w Bydgoszczy, Fordonie, Brzegu i Opolu. Skazana wyrokiem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy na karę 6 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności za niezgłoszenie osoby podejrzanej politycznie. Zwolniona w 1956 r. na podstawie amnestii.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/8, List bp. Kazimierza Kowalskiego do UW z prośbą o zwolnienie osób duchownych z więzienia z dnia 1 II 1955 r. Archiwum Wydziału Spraw Zakonnych, Kwestionariusz do stwierdzenia sytuacji Kościoła Katolickiego w Polsce w latach 1945-1964. sygn. VII/5/621/elżbietanki Toruń.

Wojaczek Józef – proboszcz w Skorogoszczy, administrator apostolski w Opolu, ska-

zany w 1953 r. na 6 lat więzienia i utratę praw publicznych na 2 lata „za usiłowanie przygotowań do zmiany demokratycznego ustroju Polski”. Na mocy amnestii skrócono mu karę o dwa lata, karę więzienia odbywał od 1952 r., to jest od chwili aresztowania. Proponowany do zwolnienia w [1955 r.].

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka; AAN, UW, sygn. 44/164, s. 45.

Woś Michał – ur. 6 VIII 1916 r., zamieszkały przed aresztowaniem w Bytomiu, ul. Kossaka, wikariusz, katecheta w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bytomiu. W czasie okupacji związany z AK. „W czerwcu 1946 r. zorganizował manifestacyjny pogrzeb jednego z członków bandy, w czasie którego nawoływał do bratobójczej walki”. Stał przed RSW w Radomiu, na sesji wyjazdowej w Przemysłu. Skazany w 1946 r. na 8 lat więzienia z art. 86 KKWP „za przynależność do NSZ- «banda Radwana». Z więzienia utrzymywał korespondencję z Antonim Woś „Mało zdyscyplinowany, w czasie odbywania kary poprawy dostatecznej nie wykazuje”. Po zwolnieniu, od 13 VI 1956 r. zaczął pracę duszpasterską w w Grzybowicach (diecezja polska), proboszcz od 1960 r. Zmarł w Grzybowicach 4 II 1994, tam pochowany.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w więzieniu we Wronkach; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; *Księża przed sądami specjalnymi 1944–1945*, wyd. M. Bombicki, Poznań 1993, s. 145; Trybuna Ludu z 19 III 1950; 28 III 1950; Biogram opracowany w całości w: Zbigniew K. Wójcik, *Procesy polityczne duchowieństwa diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego przed Wojtkowym Sądem Rejonowym w Rzeszowie (1946–1954)* w: *Przestępstwa sędziów i prokuratorów w Polsce lat 1944–1956*, pod. red. W. Kuleszy i A. Rzepińskiego, Warszawa 2000, s.187; *Leksykon duchowieństwa*, t. 1, s. 294, t. 2, s. 46, 47.

Zachuta Andrzej – skazany w 1952 r. na 4 lata więzienia (brak bliższych danych), zamieszkały w pow. kłobuckim.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Zalewski Antoni – aresztowania w Caritasie, 1950 r.

Bibliografia: Zamiatła, s. 317.

Zborowski Stanisław – proboszcz z Jedlic (diecezja przemyska), skazany w 1950 r. na 10 lat więzienia „za udział w bandzie »Mewa«”.

Bibliografia: Lista Janusza Stefaniaka.

Zielińska Wiktoria – Zgromadzenie Małych Sióstr Niepokalanego Serca Maryi (honoratki), ur. 23 XII 1888 r., córka Mikołaja. Zamieszkała w Zawierciu, ul. Korfantego. Aresztowana w maju 1952 r. przez PUBP w Zawierciu za nielegalny handel mięsem i paserstwo bawelny kradzionej z ZZPB. Wyrok nieznany.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/846, mf V14-26A-2/-3, Wykaz zakonnic aresztowanych od 1950 r. z dnia 6 XII 1952 r.; tamże, sygn. 01283/1065, mf V14-51/52-5, Materiały dotyczące skrytek.

Ziembowicz Roman – z miejscowości Rychter (powiat Kępno, poznańskie), aresztowany w grudniu 1945 r. za współpracę z NSZ.

Bibliografia: AAN, Normatywy MBP, Wykaz przestępczej działalności kleru, t. 1, s. 281.

Zięba Franciszek – karmelita, kleryk, zamieszkały przed aresztowaniem w Krakowie, ul. Karmelicka 19. Aresztowany przez Wydział V Sekcję V WUBP w Krakowie. Oskarżony o wrogą propagandę. Sprawa w śledztwie.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 31 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r.

Zygmunt Wojciech – ur. 5 III 1911 r., zamieszkały przed aresztowaniem w Żegiestowie Zdroju (pow. Nowy Sącz). Miał udzielić schronienia kobiecie nazwiskiem Irena Mastalska, która rzekomo należała do podziemnej organizacji. Aresztowany 11 IX 1948 r. przez WUBP w Krakowie, stanął przed SRW w Krakowie, skazany na 6 lat więzienia za współpracę z bandą PPAW z art. 14 MKK. (Główny dowódca bandy ks. Michał Kędziora, skazany w 1950 r.). W czasie pobytu we Wronkach z widzeń nie korzystał, listy otrzymywał od rodziny. Nie wykazywał skruchy za popełnioną winę. Był raz karany podczas odbywania kary w więzieniu w Gliwicach.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu we Wronkach; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach; Lista Galińskiego; DzP i DzŻ z 11 XII 1948; AAN, Normatywy MBP, Wykaz przestępczej działalności kleru, t. 4, s. 281-287.

Zysk Stanisława – Zgromadzenie ss. Franciszkanek, dom zakonny w Niepokalanowie k. Warszawy. Oskarżona przez prowokatora UB o udzielanie pomocy nielegalnemu związkowi młodzieżowemu pod nazwą Zjednoczone Stronictwo Narodowe (ZSN), działającemu na terenie Ostrołęki, mającemu na celu, jak to ujął prokurator w akcie oskarżenia, zmianę przemocą ludowo-demokratycznego ustroju państwa polskiego. Członkowie organizacji rekrutowali się spośród uczniów tamtejszego Państwowego Liceum Ogólnokształcącego. Pierwsze aresztowania nastąpiły w marcu 1952 r. Po półrocznym śledztwie, 24 XI 1952 r. (Sr 870/52) skazano Stanisławę Zysk oraz pozostałych członków organizacji: Kazimierza Szczepaniaka, Stefana Tercjaka, Tadeusza Sojkę, Mirosława Bednarczyka, Jana Gawkę, Jana Gociawskiego oraz Bronisława Kuklińskiego. Oskarżał prokuratora kpt. Bogusław Knoblock. Rozprawie przewodniczył sędzia kpt. Jerzy Drohomirecki. S. Zysk skazano na 7 lat więzienia. Jej „udział” w organizacji posłużył za pretekst do dyskredytacji sióstr zakonnych z Niepokalanowa, które były m.in. pielęgniarkami w miejscowym szpitalu. Po procesie zostały one stamtąd usunięte. Wcześniej, tj. 6 X 1952 r. (Sr 740/52) przed sądem stanęła pierwsza grupa członków ZSN: Jan Żebrowski, Mieczysław Mieszko, Jan Olech, Henryk Wołoszek, Tadeusz Nysztal, Józef Poteraj, Anna Wołoch. W tym procesie oskarżał prokurator kpt. Aleksander Stępniewski.

Bibliografia: H. Pająk, *Konspiracja młodzieży szkolnej 1945-1956*, Lublin 1994, s. 145-147.

Żak Franciszek – zamieszkały przed aresztowaniem w Ujsoły (pow. Żywiec), aresztowany przez PUBP w Żywcu za odczytanie oświadczenia episkopatu w sprawie „Caritasu”; przebywał 3 miesiące w więzieniu.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-3, Wykaz z dnia 31 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic aresztowanych w 1950 r.

Żak Michał – alumn 4 roku teologii w seminarium jezuitów w Krakowie, aresztowany 2 VII 1949 r. Stał przed RSW w Krakowie, sędzia ppłk. Władysław Stasica, prokurator Ligęza. Został oskarżony o udział w napadzie w dniu 2 VII 1949 r. na pracowników Banku Zw. Spółek Zarobkowych, skazany na karę śmierci; proces odbywał się od 7 VIII do 13 VIII 1949 r. Wraz nim sądzono o. Władysława Gurgacza i 4 członków grupy. Żak miał umożliwić napad w Krakowie i „nie uważał tego rabunku za grzech”. Jego obrońca prosił o obniżenie kary, motywując „niskim poziomem umysłowym swego klienta i szkodliwym wpływem środowiska [...] brał udział w napadach rabunkowych, kierując się niskimi pobudkami”.

Bibliografia: Trybuna Ludu z 8 VIII 1949; 10-14 VIII 1949.

Żółczyński Adolf – ur. 2 II 1898 r., zamieszkały przed aresztowaniem w Karłowicach (pow. Brzeg). W czasie śledztwa przebywał w więzieniu w Brzegu, oskarżony o przestępstwo z art. 203 i 204 KK. W 1951 r. przebywał w zakładzie dla psychicznie chorych.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu w Brzegu z dnia

15 I 1951 r.; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.

Żuchowski Kazimierz – ur. 4 III 1915 r., franciszkanin. Zamieszkały przed aresztowaniem w Niepokalanowie (pow. Sochaczew). Skazany z art. 203 i 205 KK na 6 lat więzienia. Oskarżony został o „doprowadzanie wychowanków gimnazjum przyklasztornego w Niepokalanowie do czynów nierządnych”. Przebywał w więzieniu w Warszawie III, zachowywał się w ocenie władz więziennych dobrze, utrzymywał kontakty z Dolonowiczem i Józefą Żuchowską z Niepokalanowa. Podczas przebywania w OPW w Knurowie dopuszczał się rozsiewania wrogiej propagandy wśród więźniów, za co został ukarany w myśl *Instrukcji regulaminu więziennego* i izolowany od więźniów.

Bibliografia: AIPN Warszawa, sygn. 01283/845, Wykaz księży przebywających w jednostkach podległych Departamentowi Więziennictwa; tamże, sygn. 01283/845, mf V14-26A-1/-5, Wykaz księży, zakonników przebywających w Więzieniu Karno-Sledczym w Gliwicach z dnia 8 I 1951 r.; tamże, mf V14-26A-1/-6, Wykaz z dnia 1 I 1951 r. księży, zakonników i zakonnic przebywających w więzieniach.